АРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 33 (390)	ГОД VIII	18 ЖНІЎНЯ 1963 ГОДА	ЦАНА 60 ГР

ДЗЕНЬ САКРАТАРА

Быў гэта нармальны будзённы дзень. Здаецца серада. Па загаду галоўнага рэдактара меў я ўзяць інтэрв'ю ў сакратара Ваяводскага камітэта ПАРП. тав. Станіслава Кудлы.

— Інтэрв'ю? — чую знаёмы голас у трубцы тэлефона. — Не, паважаны таварыш, сёння не магу. Адпраўляюся ў камандзіроўку.

Што рабіць? Я ж назаўтра мушу мець гэтае інтэрв'ю! Думкі ляцяць шпарка.

— А ці не мог бы я забрацца з вамі, таварыш сакратар? — кідаю словы ў тэлефонную трубку без надзеі на паспяховы адказ. — Па дарозе маглі б пагутарыць.

— Добра, я згодны. За 5 мінут ад'язджаю.

Кідаю позірк на гадзіннік: 10 мінут дзевятай. Перад сядзібай камітэта ў службовай «Варшаве» чакае ўжо на мяне сакратар.

— У Бельск, — адказвае ён на пытанне шафёра.

Побач мяне яшчэ адзін незвычайны пасажыр — хлапчук, якому не больш 10-ці год.

— Гэта мой сын, — інфармуе сакратар. — Не было з кім пакінуць яго дома. Дык едзе са мною.

У Бельску прыбывае новы пасажыр: старшыня павятовага камітэта для сельскагаспадарчых спраў, сакратар Уладзімір Міхалюк.

— Ну, сакратар, куды нас павязеш, што пакажаш, чым пахвалішся? — сыпле пытанні тав. Кудла.

— А што вас цікавіць?

— Сенажаці, браток, перш за ўсё сенажаці.

Машына імчыцца шашой у напрамку Сямяціч. Спыняемся непадалёк вёскі Андрыянкі. Па абодвух баках шашы, як вокам згледзіш, раскінуўся раўнінны прастор лугоў. Некалькі год таму была тут непраходная дрыгва. Цяпер балота асушана, а сістэма канаваў і перамычак сталася новым элементам у тамтэйшым краявідзе. Чалавек па ўласнай волі можа зараз рэгуляваць узровень вады на сенажацях.

Ідзем уздоўж меліярацыйных равоў. Пад нагамі пажоўклая ад спякоты трава.

— Мала вады ў канавах? — гаворыць сакратар, звяртаючыся да тав. Міхалюка. — Чаму не замкнулі вы заставак на перамычках?

Тав. Міхалюк не знаходзіць адказу.

Тав. Кудла з лёгкасцю юнака выцягвае крокі, апярэджваючы нас абодвух. Раптам спыняецца, нахіляецца над нейкай

(Працяг на стар. 3)

ЗНІШЧЭННЕ ЯЎРЭЯЎ — ФРАГМЕНТ ВЫСТАЎКІ, ЯКАЯ ПАКАЗВАЕ ЗМАГАННЕ БЕЛАСТОЦКАГА НАСЕЛЬНІЦТВА З ГІТЛЕРАЎЦАМІ. ВЫСТАЎКА АДКРЫТА Ў «ДОМЕ ПРАФСАЮЗАЎ» У БЕЛАСТОКУ.

Фота: В. РУДЧЫК

БЮДЖЭТ ГАЙНАЎСКАГА ПАВЕТА Ў 1963 ГОДЗЕ

У бягучым годзе агульная вартасць інвестыцый для нашага павета выносіць 80 мільёнаў зл. З агульнай сумы на інвестыцыі рад нарадовых прыпадае 26 500 000 зл. Гэта ўзрост інвестыцыйных выдаткаў на 31% у параўнанні з мінулым годам. Гэты інвестыцыйны ліміт прыпадае на жыллёвае будаўніцтва 8,5 млн зл. што дазволіць на пабудову 104 жыллёвых пакояў на агульную плошчу 1590 м². Акрамя таго закладаецца пабудаваць у сырым стане 377 пакояў, агульная плошча якіх павінна мець 5259 м².

Частка, бо 10 350 000 зл інвестыцыйных выдаткаў пойдзе на меліярацыю. Дазволіць гэта на змеліяраванне 1500 га лугоў і паш в павеце. У гэтым годзе будзе закончана будова агранамоўкі ў Нарве. Ад асноў пачнецца будавацца агранамоўка ў Кляшчэлях.

На інвестыцыі ў аб'ёме школ прыпадае сума 5,2 млн. зл. На гэтыя сродкі закончым будову і перадамо ў карыстанне тры школы: у Арэшкаве, Палічнай і Гайнаўцы Акрамя таго плануем пачаць будову васьмікласнай школы ў Кляшчэлях, перадача якой у карыстанне адбудзецца ў 1964 годзе.

У бягучым годзе закончыцца разбудова павятовай бальніцы ў Гайнаўцы. Пабудаваны будзе таксама навальнічны калектар на тэрыторыі горада.

Мадэрнізацыя і разбудова трох асноўных прадпрыемстваў паглыне 21 144 000 зл. Гайнаўскае прадпрыемства дрэваапрацовачнай прамысловасці інвестуе найбольш, бо аж 14 млн зл. Гэтую суму паглыне будова ад асноў сушыльні, кацельні, а таксама сучаснай тракавай га-

(Працяг на стар. 4)

МОЙ РОДНЫ КУТ

Фота В. МЛЫНЬЧЫК

СУСТРЭЧЫ З КНІГАЙ

НАД „УСПАМІНАМІ" ЭДУАРДА ПАЎЛОВІЧА

У антыкварыятах Варшавы, Кракава ці Вроцлава можна часам нечакана знайсці не адно цікавае выданне. Нядаўна ў Кракаўскім антыкварыяце прадавец, добра спазнаўшы мой густ, уручыў невялікага фармату кніжку, на вокладцы якой значылася пазалочанымі літарамі: «Успаміны з-над Нёмна і Віліі». Заглядаю далей. Аўтар — Эдуард Паўловіч, а кніга выдадзена кнігарняй Губрыновіча і Шмідта ў Львове ў 1882 годзе. Ужо першае, павярхоўнае, як звычайна ў такіх выпадках бывае, знаёмства са зместам выдання пераконвае, што маю дачыненне з вартай самай вялікай увагі кнігай. У ёй жа ж сустракаю прозвішча Францішка Савіча — аднаго з найбольш выдатных беларускіх рэвалюцыянераў XIX ст. Мала таго, тут нават аўтар прыгадвае ў беларускім арыгінале вершаваны твор Савіча.

«Где глянеш — люде брашчат ланьцугамі,
Где кінеш — слёзы, аж жыты не міло...

— кідаюцца ў вочы радкі верша.

Ні ў падручніках беларускай літаратуры, ні ў больш сур'ёзных навуковага характару выданнях аб Францішку Савічу не ўпаміналася. Толькі нядаўна на яго жыццё і дзейнасць звярнулі ўвагу беларускія даследчыкі Сцяпан Александровіч і Анатоль Смірноў. Спярша, аднак, аб «Успамінах...», аб іх аўтару, дзякуючы якому верш Савіча з'явіўся ў друку ў найбольш поўным выглядзе.

Эдуард Паўловіч належаў да той часткі моладзі, якая намагалася ў асяроддзі віленскіх студэнтаў узнавіць ідэі Міцкевіча і Зана, якая прыйшла на змену «філаматам». Гэтыя гарачыя прыхільнікі навукі, роўнасці і брацтва гуртаваліся вакол Медыка-хірургічнай і Рымска-каталіцкай акадэміі. Як вядома, пасля паўстання 1831 года цар загадаў закрыць Віленскі універсітэт, а з двух яго факультэтаў — медыцынскага і тэалагічнага — утварыць штосьці накшталт вышэйшых навучальных установ. Паўловіч піша, што пасля заканчэння ў 1838 годзе гімназіі ў Слуцку паступіў вольнаслухачом у гэтыя акадэміі. Тут сутыкнуўся з такімі самымі як ён маладымі людзьмі, адчуваючымі вялікую прагу ведаў і сапраўднага сяброў-

(Працяг на стар. 2)

Гаспадарка сацыялістычных краін

Праведзенае апошнім часам у Маскве пасяджэнне Сталага камітэта Савета ўзаемнай эканамічнай дапамогі, а таксама апублікаваныя даныя, якія датычылі гаспадарчага развіцця сацыялістычных краін — членаў гэтай арганізацыі, ствараюць патрэбу пазнаямлення чытачоў з эканамічнымі дасягненнямі ў 1962 годзе.

Першай справай, якая кідаецца ў справаздачы ў вочы, з'яўляецца існуючы ўвесь час высокі тэмп прыросту прамысловай вытворчасці. У мінулым годзе для ўсіх сацыялістычных краін вынес ён 8% і быў у далейшым тры разы большы, чым у капіталістычным свеце. У СССР у 1962 годзе прамысловая вытворчасць узрасла на 9,5%. а ў Польшчы — на 8,4%. Узрост ніжэйшы ад сярэдняга запісалі толькі Чэхаславакія — 6,2% і ГДР — 6,1%.

Сярод шматлікіх галін прамысловасці найбольш цікавым з'яўляецца развіццё энергетыкі. Усе сацыялістычныя краіны ў 1962 годзе выпрадукавалі звыш 570 млд КВГ электрычнай энергіі, гэта значыць чатыры разы больш, чым у 1952 годзе. Найбольшым вытворцам энергіі ёсць, зразумела, Савецкі Саюз з 369 млд КВГ. Польшча выпрадукавала ў мінулым годзе 35,4 млд КВГ. У энергетыцы 1962 год быў важным у сувязі з заканчэннем прац, звязаных са спалучэннем энергетычных сістэм Украіны, Польшчы, ГДР, Чэхаславакіі і Венгрыі, што дало велізарныя гаспадарчыя карысці ў выглядзе рацыянальнага разлажэння т. зв. шчытаў.

Калі ідзе рэч пра вытворчасць сталі, то ў мінулым годзе сацыялістычныя краіны выпрадукавалі яе 120 млн тон — 3,3 разы больш чым 12 год таму. Такі хуткі тэмп развіцця металургіі стварыў вельмі добрыя ўмовы для развіцця машыннай прамысловасці, што дало магчымасць разбудаваць ўсю гаспадарку. Справаздача Сакратарыята РВПГ прыводзіць тут цікавае параўнанне. — Калі ў 1962 г.прырост цэлай прамысловай вытворчасці ў СССР вынёс 9,5%, то вытворчасць машын узрасла на 15%; у Польшчы аналагічна — 8,4% і 15,6%; у Венгрыі — 9,0% і 11%, а ў Балгарыі — 11,1% і 23,8%. Падобным чынам хутка ўзрастала вытворчасць хімічнай прамысловасці, якая базуецца галоўным чынам на металургіі.

Натуральна, развіццё машыннай вытворчасці адбывалася згодна з прадпасылкамі міжнароднага падзелу працы і спецыялізацыі. Напр. у Балгарыі ўзрасла перад усім прадукцыя электравозаў, электрычных рухавікоў і акумулятараў. У Польшчы — прадукцыя караблёў, чыгуначнага рухомага саставу і камплектнага абсталявання для апрацоўчай прамысловасці. У Чэхаславакіі — прадукцыя вальцоўнага і ліцейнага абсталявання, а таксама металаапрацоўчых станкоў. У Румыніі — нафтавага абсталявання, а ў Венгрыі — сродкі і абсталяванне сувязі.

Справаздача прыводзіць таксама шэраг прыкладаў беспасрэдных кааперацый розных краін у галіне прамысловасці, у тым ліку таксама польска-чэшскае супрацоўніцтва ў падняцці прадукцыі супольнага трактара, аўтобуса і грузавой аўтамашыны.

У выніку паглыблення эканамічнага супрацоўніцтва сацыялістычных дзяржаў значна развіўся іх загранічны гандаль. У 1962 годзе гандлёвыя абароты Савецкага Саюза ўзраслі на 11.5%, Польшчы — на 10,2%, Чэхаславакіі — на 5%, ГДР — на 6%, Венгрыі — 10%, а Румыніі — на 9%.

Зараз на варштаце эканамістаў адпраўленых да працы ў камісіях РВПГ знаходзяцца планы развіцця гаспадаркі сацыялістычных дзяржаў да 1980 года. З уступных паказальнікаў гэтых планаў вынікае, што ўзровень прамысловай вытворчасці гэтых дзяржаў узрасце на працягу найбліжэйшага дваццацігоддзя звыш чатырохкратна, сельскай гаспадаркі — трохкратна, а нацыянальнага даходу — амаль пяцікратна. Сацыялістычныя краіны стануцца ў гэтым часе дзяржавамі найвышэй гаспадарча развітымі з найбольшай на свеце прадукцыяй у пералічэнні на лік жыхароў і з найвышэйшым жыццёвым узроўнем.

Трэба дадаць, што існуючыя палітычныя ўмовы ў свеце, створаныя дзякуючы надзеям выкліканым падпісаннем пагаднення аб частковай забароне нуклеарных доследаў, могуць даць дадатковыя магчымасці прыспяшэння развіцця мірнай галіны гаспадаркі сацыялістычных краін.

Будзе гэта мець вельмі аграмаднае значэнне ў спаборніцтве сацыялізма з капіталізмам.

УЛ. ЛАЗІНСКІ

НАД „УСПАМІНАМІ...” ЭДУАРДА ПАЎЛОВІЧА

(Працяг са стар. 1)

ства. Сярод студэнтаў была таксама жменька беларусаў. У гэтым асяроддзі знаходзіўся і Францішак Савіч. Аб ім упамінае аўтар ужо ў першай частцы кнігі. Кватэра Паўловіча была, як сам падкрэслівае, цэнтральным пунктам студэнцкіх сходаў, на якіх ён зблізіўся з Савічам.

Францішак Савіч... На фоне складанай эпохі паміж паўстаннямі 1831 і 1863 г. г. вырысоўваецца яго цікавая, у многіх яшчэ выпадках загадкавая і напаўлегендарная постаць. У поцемках гісторыі губіцца не адзін бок са шматграннай дзейнасці рэвалюцыянера і аднаго з першых пачынальнікаў беларускай дэмакратычнай паэзіі ў XIX ст. Аб біяграфіі Савіча ведаем на падставе яго ўласнаручных запісаў, успамінаў сучаснікаў, а таксама следчых матэрыялаў па справе выдатнага польскага рэвалюцыйнага дзеяча Шымана Канарскага. Гэтыя апошнія захоўваюцца зараз Дзяржаўным гістарычным архівам Літоўскай ССР. Адзначым, што агульная нянавісць да царскага дэспатызму зблізіла Савіча і Канарскага, якія наладзілі супрацоўніцтва паміж сваімі нелегальнымі арганізацыямі.

Найбольш пра жыццё Францішка Савіча ведаем на падставе яго аўтабіяграфічных запісаў, уключаных пазней Гіленіюшам у выданы ім у 1876 годзе ў Кракаве II-гі том «Успамінаў мінулых гадоў». Вось асноўныя моманты з біяграфіі беларускага рэвалюцыянера. Нарадзіўся ён у 1815 годзе ў вёсцы Вяляцічы на Піншчыне ў сям'і ўніяцкага прыхадскога святара. Дзіцячыя і юнацкія гады правёў Савіч у Пінску, дзе апекаваўся ім пасля заўчаснай смерці бацькі настаўнік мясцовага павятовага вучылішча Францішак Махцынскі. У 1833 г. выдатна закончыў Пінскае вучылішча і накіраваўся ў Вільню, дзе быў залічаны ў лік казённакоштных студэнтаў Медыка-хірургічнай акадэміі. У Вільні пачынаецца цікавы перыяд грамадска - палітычнай дзейнасці Францішка Савіча. Тут уважліва вывучае настроі студэнцтва, знаёміцца з іх зацікаўленнямі і жыццёвымі планамі. Надта ж крыўдна рабілася яму на душы, калі бачыў як пэўная частка моладзі праводзіць бяздзейнае жыццё, як карты, більярд і вечарынкі забіраюць ім свабодныя гадзіны. Савіч добра ведаў, што на такой апалітычнасці маладога пакалення, на яго нейкай душэўнай расхлябанасці і пустаце мог толькі выйграць вораг. У Савіча родзіцца план, каб адшукаць сярод студэнтаў аднадумцаў, людзей сур'ёзных і адважных, гатовых аддаць свае здольнасці і сілы лепшай справе. Савіч і яго бліжайшы саратнік Ян Загорскі засноўваюць нелегальную студэнцкую арганізацыю пад назвай «Дэмакратычнага таварыства». У яго склад уваходзілі пераважна сыны збяднелай беспамеснай шляхты і прадстаўнікі разначыннай моладзі. Беларускі літаратуразнаўца Сцяпан Александровіч у сваёй кнізе п. з. «Старонкі братняй дружбы» (Мінск, 1960) паказвае нам як гэтае студэнцкае згуртаванне пачало паступова развівацца і набываць характар баявой і надзейна заканспіраванай арганізацыі. Якія ж былі яе задачы?

«Дэмакратычнае таварыства» намагалася ўздзейнічаць на моладзь у такім духу, каб прышчапіць ёй самыя лепшыя рысы чалавека і грамадзяніна. Статут прадбачваў, між іншым, усебаковую адукацыю членаў, няспыннае ўдасканальванне кожнага з іх. Разам з тым усім унушалася думка аб неабходнасці самай строгай канспірацыі. У радах таварыства гаварылася аб патрэбе сацыяльнай роўнасці ў грамадстве, аб роўнасці без розніцы нацыянальнасці і веравызнання. Савіч патрабаваў непрымірымай ідэалагічнай барацьбы з дэспатычнай сістэмай і выкаранення памешчыцкага ладу. Зрэшты, ва ўлонні арганізацыі няспынна адбываліся гарачыя спрэчкі аб метадах барацьбы і яе канчатковых мэтах. І хаця на характары арганізацыі ляжаў сільны адпячатак пэўнай гістарычнай абмежаванасці, адно не падлягае сумненню, што гэтая барацьба ва ўяўленні Савіча павінна была быць незвычайна доўгай і ўпартай. Недвухсэнсава гаворыцца аб гэтым у напісанай ім самым пракламацыі, якая захавалася да нашых дзён і з'яўляецца адным з першых палітычных памфлетаў на Беларусі. Вось яе знамянальныя словы: «Будзем загартоўваць стойкасць духу, працаваць да канца жыцця! Магчыма, не адзін з нас сканае пад рукой ката! Але няхай і смерць яго будзе працягам барацьбы за свабоду! І з вышыні шыбеніцы, як з высокага трона, павінен заклікаць: паўстаньце народы. Паўстаньце ў імя растаптаных правоў чалавека!..».

У 1837 годзе Савіч наладзіў супрацоўніцтва з выдатным рэвалюцыянерам-інтэрнацыяналістам Шыманам Канарскім — кіраўніком «Саюза польскага народа». Гэтая арганізацыя распаўсюджвала сваю дзейнасць на Літву, Беларусь і заходнія раёны Украіны. Савіча і Канарскага аб'яднала тая самая нянавісць да дэспатаў, якія душылі ўсялякія праявы свабоднай і незалежнай думкі. Рэвалюцыйныя дзеячы выравшылі ісці далей плячо ў плячо, каб разам змагацца за лепшую долю сваіх народаў. Анатоль Смірноў у сваёй працы аб Савічу (Мінск, 1961) справядліва адзначае, што гэтая баявая садружнасць — «адна з нямеркнучых слаўных старонак сумеснай барацьбы беларускага і польскага народаў супроць царызму і прыгонніцтва, «За вашу і нашу свабоду». Савіч і Канарскі выразна бачылі неабходнасць спалучэння сваіх сіл са змаганнем рускага народа супроць цара. Нездарма яны высока ацэньвалі дзейнасць дзекабрыстаў. А дзякуючы ўцалеўшаму каштоўнейшаму рукапісу Канарскага п. з. «Марны лямант у пустыні» ведаем сёння аб яго адносі-

(Працяг на стар. 4)

Спорт

З персанальна - тэхнічных прычын праз цэлы месяц не маглі мы інфармаваць нашых чытачоў аб падзеях у спорце, а быў гэта перыяд надзвычай гарачы не толькі ў надвор'і. Але не будзем да пяройдзенага вяртацца. Перад намі новыя хвалюючыя падзеі. Перад усім, у мінулую нядзелю пачаўся чэмпіянат краіны па футболу. Пачаўся сенсацыйна. Навічок I лігі Шамберкі класна (4:0) справіўся з актуальным віцэчэмпіёнам Рухам. Другі навічок Унія Рацібуж таксама даў цікавую заяўку згуляўшы ўнічыю з уладальнікам кубка краіны Заглэмбем. Пасля ўдачных выступленняў чэмпіёна краіны Гурніка ў амерыканскай інтэрлізе, дзе, як вядома, Гурнік заваяваў ганаровае званне віцэчэмпіёна, спартыўная грамадскасць быццам расчаравалася нізкім вынікам (1:0) забжан у сустрэчы з Одрай. Трэба аднак мець на ўвазе, што Одра таксама з'яўляецца адной з найлепшых каманд краіны.

Не менш сенсацыйна пачаліся гульні III лігі (беластоцкай). Мазур, які шмат радасці прынёс сваім балельшчыкам у сёлеташніх змаганнях за пашпарты ў II лігу, ледзь вывез ачко (2:2) з Чорнай Беластоцкай. Дарэчы, над чэмпіёнам ваяводства збіраюцца чорныя хмары. «Трыбуна Мазавецкая» падала сенсацыйную вестку аб «продажы» ачкоў эцкімі футбалістамі ў апошняй адборачнай гульні Люблінчнцы. Хіба будзе неімаверны скандал. Як вядома, Люблінянка ўвайшла ў II лігу маючы толькі адно ачко перавагі над Варшавянкай...

З іншых III-лігавых гульняў адзначым неспадзяваную высокую перамогу (7:0) Влукняжа над Сокалам і добры старт навічка Беластоцкага Агніска з Віграмі (5:2). Першы выпадак для нас незразумелы. Влукняж у апошнім выданні — вельмі слабая каманда і ўхітрыцца прайграць яму з разгромным лікам — сакрэт дзіўны. Другі выпадак пацвярджае нашу ранейшую апінію, што першая група класа «А» непараўнальна мацнейшая за другую. Гэта пацвердзіў таксама выйгрыш Ягелёніі ў кубкавым матчы з Гвардыяй.

У савецкім футболе 19 жніўня заканчваецца I круг чэмпіянату. У ім надзвычай удала выступіла мінскае Дынама. У мінулым месяцы яно выйшла на 2 месца і праз пару тыдняў утрымлівала яго. Паражэнне (0:2) на сваім полі з растоўскімі армейцамі сапхнула беларусаў на 3 месца. Такі стан быў у часе заканчэння мінчанамі гульняў у I крузе. Шмат камандам засталося яшчэ па некалькі матчаў і тут будуць пэўныя карэкты, але застаецца адно — беларусы ў гэтым сезоне гуляюць на выдатна. Жнівень праводзяць яны на выязных матчах і тут могуць шмат страціць, як і зарабіць, бо хоць у сваёй хаце і сцены памагаюць, але саперніkі мінчан, апрача бакінскага Нафтавіка, не з'яўляюцца неперамажнымі крэпасцямі.

Аут

Савецкія разведчыкі правялі камбінацыю з тэлефонамі, маючы на ўвазе трайную мэту. Перш за ўсё, і гэта было галоўнае, яны вырашылі ў кабінеце Зэйферта ўстанавіць партатыўны гуказапісваючы апарат, з вельмі чуллівым мікрафонам. Механізм быў умантаваны ў невялікі футляр, які нагадваў пудэлка ад сігар. Ён мог дзейнічаць шмат гадзін запар.

Пры аглядзе тэлефоннай праводкі на сцяне кабінета капітан Люлько патрапіў непрыкметна сунуць апарат за партрэт Гітлера, які вісеў над сталом.

Далей Аскера і яго таварышаў цікавіў план замка. Урэшце, трэба было даведацца, ці ёсць у замку ахова.

Усё гэта было патрэбна ў выпадку, калі б разведчыкам спатрэбілася пазнаёміцца з дакументамі, якія маглі мець пры сабе Зэйферт і Упіц.

218

Капітан Люлько, працуючы ў кабінеце пад наглядам ад'ютанта Зэйферта, дзверных замкоў даследваць не змог, але вывучаў засоўкі на вокнах.

Разведчыку ўдалося толькі ў агульных рысах пазнаёміцца з замкам. Унізе быў кабінет, некалькі гасцінных і, відавочна, сталовая з кухняй. Другі паверх займалі спальні. Днём замак ахоўвалі два салдаты СС — адзін дзяжурыў ля галоўнага ўваходу, другі, размясціўшыся ў вестыбюлі, адпачываў. Ноччу ахову, зразумела, умацнялі.

У той жа дзень, калі сцямнела, Люлько прыбыў у замак з дзвюма новымі тэлефоннымі апаратамі. Зэйферта і Упіца ў кабінеце не было.

Перш чым зрабіць замену апаратаў, тэхнік папрасіў ад'ютанта пераканацца, як дрэнна працуюць старыя тэлефоны. Той узяў трубку і пачуў сільныя шумы. Тэхнік быў заклапочаны. Прамармытаўшы, што справа не толькі ў апаратах, ён папрасіў афіцэра як найвышэй падняць тэлефон, прыціснуў плячом трубку да вуха, выняў адвёртку і палез на драбіну, каб зноў даследваць праводку на сцяне.

Тэхнік быў грузны мужчына і, відаць, нялоўкі. Апынуўшыся наверсе, ён цяжка павярнуўся, хіснуўся, намагаючыся утрымаць раўнавагу, і выпусціў трубку. Тая з грукатам пакацілася па падлозе. Ад'ютант нагнуўся, падняў яе. Гэтага і дабіваўся Люлько. Ён лоўка выняў з-за партрэта гуказапісваючы апарат, сунуў за пазуху.

Некалькі мінут пасля рамонт быў закончаны. Тэхнік узяў старыя апараты і пайшоў.

219

А праз гадзіну разведчыкі вывучалі зроблены апаратам запіс. Пасля таго як закончылася праслухванне гутаркі Зэйферта з Упіцам і апарат пачаў працаваць ухаластую, маёр Перцаў сказаў:

— Яны выехалі з замка на паўночны захад. Туды вядзе толькі адна дарога. Яна даходзіць да Эльбы і амаль на самым яе беразе разгаліноўваецца. Першая дарога перасякае раку і ідзе на Остбург і Берлін. Левая накіроўваецца на Гамбург. Тут невялікі, але густы лес, які непасрэдна мяжуе з берагам. Бераг у гэтым месцы абрывісты і круты. Там і павінна быць сховішча.

— Чаму такая ўпэўненасць? — спытаў Аскер.

— У гэтым раёне іншага прыдатнага месца няма. Апрача таго, мы толькі што чулі, як Упіц на пытанне Зэйферта, ці далёка сховішча, адказаў: не вельмі.

— Гэта яшчэ не доказ.

Гуказапісваючы апарат, патрэскваючы, працягваў работу. Аскер павярнуўся да Люлько.

— Ці нельга хутчэй пракруціць паўзу?

Люлько нешта пераключыў, і маторчык апарата пачаў працаваць на максімальнай хуткасці.

Прайшло некалькі мінут. Раптам у дынаміку пачуліся высокія, рэзкія гукі. Гэта былі скажаныя чалавечыя галасы. Люлько пераключыў механізм у другі бок, праз мінуту спыніў і ўключыў цяпер

220

ДЗЕНЬ САКРАТАРА

— Не хлусі, таварыш. Тут не менш 20 цэнтнераў будзе...

(Працяг са стар. 1)

таблічкай. Аказваецца, што гэта вопытныя дзялянкі. Такіх дзялянак тут некалькі. Нейкі гаспадар практычна выпрабоўвае паспяховасць угнойвання сенажацяў рознымі штучнымі угнаеннямі.

— Вось гэта правідлова! Так павінна быць! — узрадавана гаворыць сакратар.

— Бачыце, не ўсё ў мяне так дрэнна, — тав. Міхалюк прабуе з'яднаць сабе сакратара. І сапраўды, твар Станіслава Кудлы расхмурваецца, калі пад нагамі чуе густую, сакавітую, зялёную траву. Але ненадоўга. На шырокім прасторы сенажацяў некалькі старых, мінулагодніх стагоў сена. Далей шматлікія вострававы густой лазы. Гэты вобраз дапаўняюць бяспланава раскінутыя купы выбранага торфу.

— Гэта ж яўнае марнатраўства! — усклікае тав. Кудла. — Сена гніе тут у стагах, а мы мелі толькі бяды прошлую зіму з кормам для жывёліны! Лаза займае тут дзесяткі гектараў асушаных, высокаякасных сенажацяў. А торф? Вядома, карысная рэч. Але дабываць яго трэба планава. Пры такой дабычы як тут, за некалькі год на цэлай змеліяраванай плошчы астануцца адны толькі ямы. Вазьміцеся за гэта, таварыш Міхалюк. Трэба прымусіць гаспадароў, каб планава, згодна з патрэбамі агратэхнікі карысталі з дабрадзействаў меліярацыі. І аб нааводненні не забывайце. Гэта зараз асноўная праблема. Жара вунь такая! Нельга дапусціць, каб трава высахла і сяляне не змаглі сабраць другога пакосу.

Гэта непакоіць сакратара...

Прайшоўшы кіламетраў 5, вяртаемся да нашай «Варшавы». Кароткі візіт у вёсцы Секлюкі. Тут праводзіцца дрэнаж палёў. Машыны рыюць равы, а рабочыя закладаюць керамічныя руры дрэны, па якіх у залежнасці ад патрэб вада будзе адплываць з палёў, альбо наплываць на палі. Там, дзе праходзяць равы, шмат знішчаных пасеваў. Гэта непакоіць сакратара.

— У будучыні, — звяртаецца ён да тав. Міхалюка, — нельга да гэтага дапусціць. Такой работай не толькі наводзім страты сялянам, але наогул знеахвочваем іх да слушнага і патрэбнага мерапрыемства. Неабходна дакладна інфармаваць сялян, калі і дзе на іх палях будзем праводзіць дрэнаж.

Чарговая мэта сакратаровага падарожжа — ПГР Вандалін. Заснаваны ён быў на развалінах былага маёнтку. Уся сядзіба ПГР-а завалена будульцам. Навакол рух, праца. ПГР у хуткім тэмпе разводзіць інвентарскія і жыллёвыя будынкі. На гэта прызначана тут звыш 2-х мільёнаў зл.

Кіраўніком ПГР-а з'яўляецца Аляксандр Барада. Запрашае нас у канцылярыю.

— Пакіньце канцылярыю мухам, — са смехам, але станоўча адказвае Станіслаў Кудла. — Вядзіце нас, таварыш, на сенажаці, у поле.

Ізноў скачам праз канавы. ПГР Вандалін мае 67 гектараў сенажацяў. Усе яны асушаны, штучна ўгноены. Плён у сярэднім па 30 цэнтнераў сена з кожнага гектара. Ёсць чым пахваліцца. Але... Зоркае вока сакратара глядзіць на шпаркі струмень вады ў канаве.

— Чаму, кіраўнік, не затрымалі ваду? Чаму не наваднаеце сваіх сенажацяў?

— Як жа? То ж зараз пасля ўборкі сена загадаў апусціць застаўкі, — тлумачыцца кіраўнік.

— Хлусіш, таварыш! Ідзем, пабачым.

Сапраўды застаўкі на перамычцы замкнутыя, але вада прарываецца пад імі і бурліць па баках.

— Ну, дык гэта не работа! — злуецца сакратар. — Паглядзі, вунь у вас якія прасторы сенажацяў! Так «спраўнымі» застаўкамі вы іх высушыце на перац. А я хацеў, было, ужо вас хваліць.

— Зраблю, напраўлю, яшчэ ў тым тыдні напраўлю, — гаворыць цалкам збянтэжаны кіраўнік.

— Не ў гэтым тыдні, як гаворыце, але яшчэ заўтра! — загадвае сакратар і цікавіцца ўраджаем жыта.

— Цэнтнераў 10—12 з гектара будзе, — адказвае кіраўнік.

— Што ж тады вашы суседзі — сяляне сказалі б? Вядзіце на поле. Сам пабачу.

Трактарная снапавязалка роўнымі радамі рытмічна выкідае павязаныя снапы. За ёй застаецца высокая, шчыльная сцяна жыта. Цяжкае, доўгае калоссе гнецца да зямлі.

— Ну, дык загнулі вы, таварыш, мне хлусню, — гаворыць сакратар. — Тут жа не менш 20-ці цэнтнераў з гектара будзе.

— Вы мяне так ужо сёння «правучылі», таварыш сакратар, што не адважыўся хваліцца. Менш 20-ці цэнтнераў з гектара асноўных чатырох збожжавых культур не спадзяваюся атрымаць, — сцвярджае кіраўнік і твар яго яснее ўсмешкай.

— Вось так павінна і быць! — па-сяброўску развітаючыся з кіраўніком, гаворыць сакратар. — Толькі больш дбайнасці на сенажаці.

Абед запланавалі мы ў гасподзе ў Боцьках. Прыйшлося аднак задаволіцца кубкам піва і пачкам пячэння. Нічога больш не было.

Сакратара цікавіў яшчэ адзін меліярацыйны аб'ект, які знаходзіцца непадалёк вёскі Нурэц. Паехалі туды. Аднак дождж перашкодзіў у больш дакладным пазнаямленні з гэтым аб'ектам. Скрунулі тады крыху ўбок і ў вёсцы Грэдэлі адведалі старога партыйнага дзеяча Аляксандра Лушчынскага, старшыню мясцовай ГРН. Расказваў ён сакратару аб пабудове грамадскім чынам дарог і крамаў, аб жыцці сялян, аб працы членаў партыі. Пасля дзвюхгадзіннай сяброўскай гутаркі адправіліся мы ў Беласток. Была восьмая гадзіна вечара. Працавіты дзень сакратара ўрэшце закончыўся. Гэта быў нармальны дзень яго працы. Не першы і не апошні такі дзень. Сакратар кожную такую паездку лічыць для сябе як добрую лекцыю складанага партыйнага кіраўніцтва сельскай гаспадаркай.

ВІКТАР РУДЧЫК
Фота аўтара

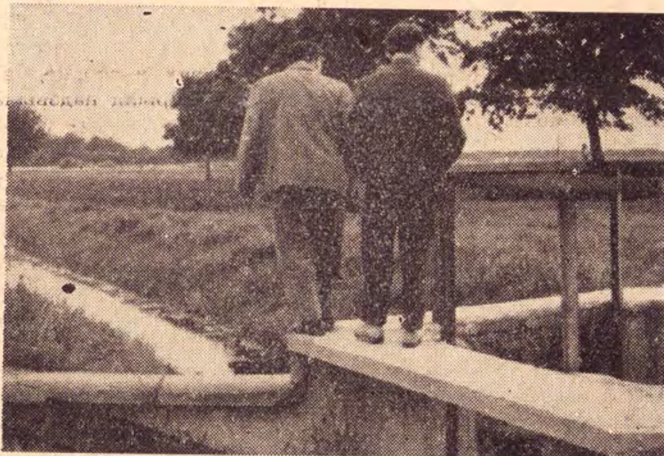

Некалькі год таму была тут непраходная дрыгва...

УСЕ ЯК АДЗІН

Бельскі беларускі ліцэй можа пахваліцца не абы якім дасягненнем. У мінулым школьным годзе, як мы ўжо падавалі, у Бельскім беларускім ліцэі ў адзінаццатых класах вучылася 58 вучняў. Усе яны былі дапушчаны да экзаменаў на атэстат сталасці і ўсе як адзін здалі гэты экзамен са здавальняючай ацэнкай.

У практыцы сярэдняй школы гэта вельмі рэдкі выпадак, каб усе абітур'енты былі дапушчаны да экзаменаў, а тым больш, каб здалі гэты экзамен. У шматгадовай гісторыі Бельскага беларускага ліцэя гэта толькі другі выпадак. Першы раз усе вучні адзінаццатага класа атрымалі атэстат сталасці ў 1952 годзе.

Папулярнасць Ліцэя расце з кожным годам. Сведчыць аб тым хаця б той факт, што ў б. г. не будзе асенняга дабавачнага набору ў восьмы клас. Ужо летам на адно свабоднае месца ў восьмым класе прыпадала па дзве кандыдатуры.

Асеннюю рэкрутацыю ў восьмы клас будзе яшчэ праводзіць беларускі ліцэй у Гайнаўцы. Зацікаўленыя выпускнікі пачатковых школ маюць тады нагоду скарыстаць з гэтай магчымасці. (вр)

ужо на нармальнай хуткасці. Пачуўся барытон генерала Зэйферта.

«Сядайце, панове» — сказаў ён.

Прысутныя насцярожыліся. «Панове» значыла, што Зэйферт вярнуўся не з адным толькі Упіцам.

Голас Зэйферта запрапанаваў сігарэты. Хрыплы бас адказаў, што цярпець не можа лёгкіх французскіх сігарэт.

— Упіц? — спытаў Перцаў.

Аскер кіўнуў.

У дынаміку пачуўся трэці голас.

«Паспрабуйце мае, — прагаварыў ён, — ручаюся, што спадабаюцца. Гэта «Чэстэрфільд».

— Тэдар, — сказаў Перцаў.

Па знаку Аскера Штырава пачала стэнаграфаваць. Вось што яна запісала.

Зэйферт. Ну, якое ўражанне?

Тэдар. Я не чакаў сустрэць толькі вынаходства. Сховішча сапраўды недаступнае для пабочных. Але як здарылася, што аб ім даведалася разведка рускіх?

Зэйферт. Гэта пакуль не высветлена. Несумненна адно: у іх недакладныя звесткі. Таму нам удалося збіць іх са следу. Цяпер яны палююць за архівамі ў Остбургу і хутка будуць ліквідаваны.

221

Тэдар. Думаеце, што гэта найлепшае вырашэнне?

Упіц. Яны дастаткова доўга былі на свабодзе.

Тэдар. Пакуль яны дзейнічаюць, іх шэфы будуць чакаць і наўрад ці зоймуцца закідкай новых разведчыкаў у гэты раён. Не, я б не толькі не рушаў іх, але нават падкідваў час ад часу «доказы» таго, што яны на правільным шляху.

Зэйферт. Слушна.

Упіц. Прызнацца, я і сам думаў аб гэтым...

Тэдар. Значыць, усё добра. Умовімся, што вы так і зробіце. Цяпер аб сваім ад'ездзе. Я пакіну вас заўтра. Мяне чакаюць іншыя справы. Аперацыю з архівамі правядзем у працягу месяца або двух.

Упіц. Тут з імі нічога не здарыцца да самога канца вайны.

Тэдар. Справа не ў тым. Мы проста не можам так доўга чакаць. Архівы павінны пачаць служыць нам задоўга да таго, як закончацца ваенныя дзеянні.

Зэйферт. Але...

Тэдар. Спрачацца няма сэнсу, генерал. Такі загад. Ці гарантуеце, што архівы ні ў якім выпадку не крануцца з месца?

Зэйферт. Так, пакольк гэта залежыць ад нас.

222

Тэдар. Я нешта не вельмі добра разумею...

Упіц. Суседнія раёны падвяргаюцца моцнай апрацоўцы з паветра. Над імі вісяць сотні бамбардзіроўшчыкаў — амерыканскіх і брытанскіх. Лётаюць і рускія.

Тэдар. Не бачу сувязі.

Упіц. У Карлслусце ваенныя заводы, мост праз Эльбу. Іх ужо некалькі раз бамбілі. Найменшая недакладнасць...

Зэйферт. Так, дастаткова двух-трох бомб, якія ўпадуць у раёне сховішча, і ўсё падымаецца ў паветра.

Тэдар. Карлслуст і яго аколіцы бамбіць не будуць.

Упіц. Застаюцца яшчэ рускія.

Тэдар. Тут я бяссільны.

Упіц. Мы самі зробім захады, калі здарыцца нешта непрадбачанае. Але як з вамі звязацца?

Тэдар. Я ўжо думаў аб гэтым. І вырашыў адкрыць вам аднаго чалавека.

Зэйферт. Ён тут, у Карслусце?

Тэдар. Тут... Падсуньце блакнот і дайце ручку.

(Працяг на стар. 4)

223

БЮДЖЭТ ГАЙНАЎСКАГА ПАВЕТА Ў 1963 ГОДЗЕ

(Працяг са стар. 1)

лі. Прадпрыемства сухой дэстыляцыі дзерава 6,2 млн зл і Гайнаўскае прадпрыемства машынова-лясічай прамысловасці 944 000 зл.

У дзейнасці ПСС будзе прадаўжацца будова масарні на 2,3 млн зл.

Будуць адданы ў карыстанне пошта ў Гайнаўцы, прадпрыемства вырабу малака ў парашку пры Акруговай малочнай спулдзельні, а таксама два жыллёвыя будынкі для сем'яў ПКП. ПОМ-ы ў Нарве і Кляшчэлях атрымаюць механічныя майстэрні.

План вартасці глабальнай прадукцыі ў бягучым годзе для ГЗПД выносіць 188 млн зл, у ВСДД — 72 млн зл і ГЗПМЛ — 70 млн зл. Закладаем асягнуць узрост глабальнай сельскагаспадарчай прадукцыі на 11%, у тым раслінная прадукцыі на 5% і жывёльнай прадукцыі на 4%. Да галоўных праблем сельскай гаспадаркі і напрамкаў яе развіцця належаць: прыспешанне развіцця базы галоўнага корму праз меліярацыю лугоў і паш, павелічэнне плошчы вырошчвання кукурузы, уводзіць пастаянныя сельскагаспадарчыя працэдуры на зялёных угоддзях, павелічэнне вырошчвання матыльковых і кармавых раслін, распаўсюджванне прымянянне пасляжніўных прац і заквашванне корму. Дзейнасць у напрамку мэтавага, ашчаднага і рацыянальнага выкарыстання інвестыцыйных ацэн, крэдытаў дзяржавы, а таксама фонда развіцця сельскай гаспадаркі. Мабілізацыя вёскі ў напрамку павелічэння ўласных сродкаў у гаспадарчых і прадукцыйных інвестыцыях. Дзейнасць у напрамку паскарання тэмпа механізацыі сельскай гаспадаркі і паступовага паменшэння пагалоўя коней. Узмацненне і развіццё спулдзельняў прадукцыйных, сельскагаспадарчых гурткоў, водных суполак і іншых арганізацый на вёсцы.

У бягучым годзе пры ўдзеле чыну людзей будзе закончана і пераказана ў карыстанне пяць рамiз. Такога тыпу рамізы суполъна са святліцамі будуюцца ў Ласінцы, Дубічах Царкоўных, Палічнай, Трасцянцы і Белавежы. Пабудуецца ў Гайнаўскім павеце дарожным чынам 27 км грамадскіх дарог. Пабудуецца 7 злеўняў малака: у Чыжах, Дашах, Кленіках, Койлах, Новаберазове, Новым Корніне і ў Старым Беразове.

Зборны бюджэт павета на 1963 год павялічыцца на 19,3% у параўнанні з бюджэтам мінулага года.

ЯЗЭП КАЗАК
Гайнаўка

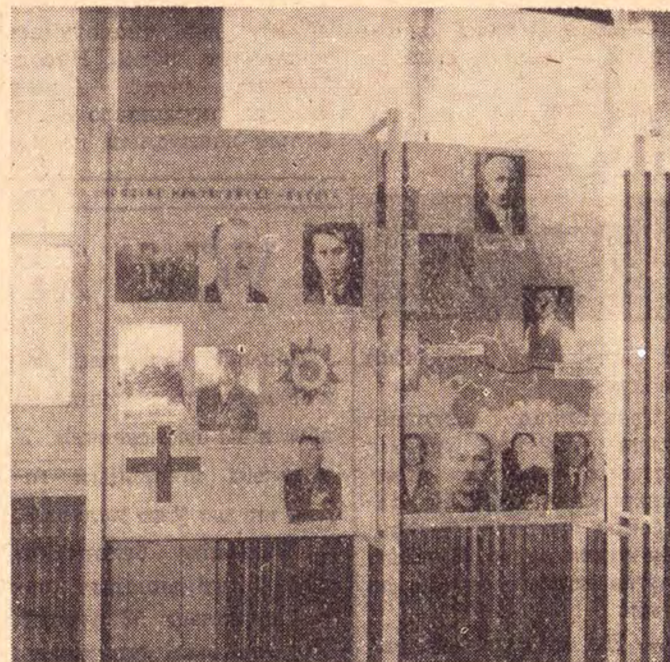

Партызанскі атрад «Бацькі»

ПАКУЛЬ ПРЫЙШЛА СВАБОДА

Вы ў Беластоку. Добры дзень. Запрашаю. Тут недалёка. Некалькі крокаў у кірунку беластоцкіх галяў, зараз за судамі. Вось будынак Прафсаюзаў. Прашу, увойдзем. Чытаем „Zanim nastąpiło zwycięstwo". Так называецца вялікая і добрая выстаўка, якая дзесяткамі здымкаў, дакументаў і планш прыпамінае нам чатыры змрочныя гады гітлераўскай акупацыі на Беласточчыне. Тут вось яны, найважнейшыя «фюрэры», натхнёныя небам, як сам цвердзілі, каб мардаваць і нішчыць: Гітлер, Герынг, Гебельс і Гімлер. Чатыры злавесныя каты. Як ведаеце, усе не жывуць. Трох пакончылі з сабою самі. Гімлера павесілі ў Нюрнберзе. Гэтыя чатыры сядзелі ў Берліне ды іншых сваіх «воўчых логавах». Праўда, выязджалі. Герынг упадабаў Белавежскую пушчу. Зрабіў яе сваёй уласнасцю, як на мне мая кашуля. Паляваў тут.

А гэтыя сядзелі на Беласточчыне. У Беластоку, Бельску, Белавежы, Гайнаўцы, Саколцы. Наводзілі новы парадак. Вось

(Працяг на стар. 7)

СЕЛЬСКАЯ ГАСПАДАРКА БЕЗ ТАЯМНІЦ

ЖЫТА ЦІ ПШАНІЦА

Такое пытанне чуем часта. Шмат год дыскутуюць над гэтым пытаннем, вядуць доследы, апрацоўваюць планы. А ўсё ж традыцыйнае ў нас жытка займае большую частку і лепшую зямлю, спіхаючы на далейшы план пшаніцу. Што горшае — у апошніх гадах арэал пшаніцы вельмі моцна зменшыўся. Зараз маем яе каля 45 тысяч гектараў.

Беручы пад увагу глеба - кліматычныя ўмовы нашага ваяводства, асабліва яго паўднёвай часткі, можна смела закладаць вырошчванне пшаніцы да 100 тыс. га. Такія нашыя пажаданні і планы. Пшаніца вельмі добра ўдаецца на лепшых глебах у паветах: Бельскім, Сямяціцкім, Гайнаўскім ці Высока Мазавецкім. Дае яна ўраджай вышэйшы на 2—3 цэнтнеры ад жыта. Дабавачная карысць у вышэйшай цане пшаніцы.

Зразумела, вымогі пшаніцы даволі вялікія. Найлепш расце на той глебе, дзе раней раслі: гарох, віка, або мяшанкі. Шмат гаспадароў вырошчвае яе таксама пасля збожжавых раслін. У першым і другім выпадку патрэбнае лушчэнне глебы, а потым ворыва перад сяннем (глыбіня 15—20 см, а нават больш).

Важным з'яўляецца і тое, што пшаніца — у супрацьлегласці да іншага збожжа — не патрабуе адляжалай глебы. І таму ворыва выконваем зараз перад сяўбой. Так падрыхтаваная глеба, свабодная ад пустазелля, добра ўгноеная, дае спрыяючыя ўмовы для развіцця пшаніцы. Да нядаўна сляне давалі пад пшаніцу гной у колькасці каля 150 цэнтнераў. Гэта патрэбнае, але толькі на тых глебах, якія з'яўляюцца вельмі пустымі (выялаванымі). На добрую глебу гной не патрэбны, а нават можа быць шкодны. Але неабходным з'яўляецца вялікае мінеральнае ўгнаенне. На гектар пшаніцы даем: 180—240 кг фосварнага ўгнаення (суперфасват), 100—150 кг каліевых угнаенняў (каліевая соль), а таксама 110—240 кг азотнага ўгнаення (азотняк, або сульфат аміяну перад сяўбою і салетшак потым).

Найбольш дыскутуюць над угнойваннем азотам. З'яўляюцца прыхільнікі багатага асенняга ўгнаення. Але мае гэта адмоўныя вынікі, якія заключаюцца ў тым, што пшаніца перад зімою вельмі буйна расце, а зімою можа хутка змерзнуць. Іншыя сцвярджаюць, што найлепшыя вынікі дае

(Працяг на стар. 5)

НАД „УСПАМІНАМІ..." ЭДУАРДА ПАЎЛОВІЧА

(Працяг са стар. 2)

нах да лепшай часткі рускага народа. Пішучы тут аб Расіі як крыніцы жыватворчых ідэй Канарскі ўсклікае: «Сапраўды ў гэтай дзяржаве, дзе сонца ніколі не заходзіць, узыходзіць сонца сапраўднай свабоды!».

Ізноў гартаю старонкі кніжкі Паўловіча... Апісанні бестурботных экскурсій і прыемных сустрэч часта ўступаюць месца ўспамінам аб трагічных падзеях, якіх сведкай з'яўляўся аўтар. Вось пагодны, марозны, лютаўскі дзень 1839 года ў Вільні за Троцкай гарадской заставай. Апошнія хвіліны дзеляць ад залпа экзекуцыйнага ўзвода. Чытаю: «З трох старон стаяла войска, з чацьвёртай выкапаная яма; над ёю стоўб, а да яго прывязаны ў белай доўгай кашулі з павязкай на вачах Канарскі. З-пад блакітнай шапачкі, вытканай рукой чарачонай. звісалі доўгія ясныя валасы; белы твар пакрываў жывы румянец і быццам бы дзеля кантрасту з тым, што дзеялася на зямлі — над усім узвышалася пагоднае, яснае неба...».

У 1838 годзе Шымон Канарскі быў арыштаваны на паштовай станцыі Крыжоўцы непадалёку ад Вільні. Доўгае следства, здзекі лютых катаў, а затым смяротны прыгавор — вось апошні этап самаадданага жыцця гэтага блізкага саратніка Савіча, які і сам неўзабаве апынуўся ў турме.

Па справе «Аб Канарскім і саўдзельніках» царскі суд прыгаварыў агулам 24 членаў нелегальных арганізацый. Савіч і яго два сябры Загорскі і Рабчынскі былі высланы на Каўказ у салдаты без выслугі. Аб гэтым факце ўпамінае таксама Паўловіч. Ён адзначае, што Савічу пазней удалося ўцячы з войска і пасяліцца недзе на пагранічча Падоля і Валыні. Там правёў некалькі год пад чужым прозвішчам доктара Гелі, дзе і памёр.

Як мы ўжо ўспаміналі, дзякуючы Эдуарду Паўловічу ўпершыню свет убачыў у найбольш поўным выглядзе верш Савіча, прысвечаны паўстанню 1831 года на Беларусі і Літве. Напісаны ён пад сільным уплывам палескага дыялекту аўтара. Гэты твор прасякнуты вялікай нянавісцю да царызму. Праводзіць ён думку аб шчыльнай барацьбе народаў супроць яго. Беларус з Піншчыны — Мікіта — размаўляе з украінцам і літоўцам аб галечы і прыгнечанасці:

Где глянеш — люде
брашчат ланьцугамі,
Где кінеш — слёзы, аж
жыты не міло
Бо з чоловека высысают
сілы —
А всё то цары Москалі
зробілы.

Неўзабаве ў размову ўключаецца літовец, які апавядае аб змаганні паўстанцкага атрада Матусевіча, а далей украінец Хведар гаворыць аб баявых справах атрада Ружыцкага на Валыні ў 1831 г. Свой верш заканчвае Савіч заклікам беларуса Мікіты да зняволеных як і ён суседзяў, каб разам з ім ішлі супроць цара:

Літвін, волынец, подайцеж
мі рукі,
Так, — прысягаем на
Господа Бога,
Царам на згубу — панам
для наукі,
Шчо на той землі не
повстане нога
Ані эта поганьска, ані эта
тыраньска
Хоць ся вкорэніт як сіла
шатаньска...

Эдуард Паўловіч прачытаў гэты верш у час сустрэчы са сваімі сябрамі. Як сам падкрэсліваў, аўтарам твора «на крывіцка-беларускім дыялекце» з'яўляўся адзін з найбольш выдатных прадстаўнікоў моладзі, яго калега і прыяцель Францішак Савіч. Пасля прачытання твора ўсе прысутныя ўсталі і ўрачыста адзначылі памяць па ім. З гэтага відаць, што беларускі рэвалюцыянер карыстаўся вялікай павагай сярод таго пакалення, якому давялося дзяліць з ім штодзённыя цяжкасці карпатлівай, канспірацыйнай працы. Вядомым з'яўляецца, што многія творы Савіча былі ананімна пашыраны ў народзе і сталі пазней песнямі люду. Захавалася не мала сведчанняў аб шчыльных сувязях Савіча з народам. Нават Паўловіч падкрэслівае, што сяляне проста абажалі паэта.

Шлях дзейнасці і жыцця Францішка Савіча — гэта несумненна кавалак гісторыі ў грамадска - палітычным руху на Беларусі. Ён сваімі справамі абвяргае тыя погляды, згодна з якімі ў 30-х гадах, калі панавала асабліва жахлівая царская рэакцыя, на Беларусі і Літве быццам бы не было праяў змагання супроць гэтай рэакцыі. А баявое садружаства Савіча і Канарскага — гэта доказ, што зараджаліся тыя інтэрнацыянальныя сувязі паміж беларускім і польскім грамадствамі, якія з асаблівай сілай выявіліся ўжо ў агні паўстання 1863 года. Калі назавем сёння Францішка Савіча папярэднікам Кастуся Каліноўскага, дык у гэтым сцвярджэнні ёсць шмат праўды, абгрунтаванай на неабвяргальных фактах гісторыі.

МАЦЕЙ КАНАПАЦКІ

(Працяг са стар. 3).

Дзякую. Гэта яго імя і адрас. Цяпер пароль... Чорт! У мяне няма нічога падыходзячага. Знойдзецца ў вас, скажам, грабянец?

Упіц. Вазьміце мой.

Тэдар. Глядзіце, я ламаю яго на дзве часткі. Гатова! Гэты кавалак застаецца ў вас, другі я забіраю і перадам майму чалавеку. Пры сустрэчы вы ці пан Упіц прад'явіце абломак, агент дастане свой. Вы прыкладваеце іх адзін да другога, яны сходзяцца, і ўсё ў парадку. А ў агента — сродкі сувязі са мною, ясна? Калі ўзнікнуць надзвычайныя абставіны, ён адшукае вас сам. Пароль — грабянец. Тое, што ён перадасць ад майго імя — гэта загад.

Зэйферт. Ясна. Ці не думаюць у вас аб архівах цэнтральных апаратаў РСХА? Будзе непрабачальна, калі рускія...

Тэдар. Гэтым ужо займаюцца. (У апошні перыяд вайны ў Германіі дзейнічала звыш ста груп амерыканскай разведкі, занятых пошукамі архіваў гітлераўцаў і іншых дакументаў — рэд.). Цяпер я прашу ў вас гасціннасці. У горад ехаць не хочацца: гэта ўсё ж небяспечна.

Зэйферт. Зразумела. Мо' паабедаем разам?

Тэдар. Не. Я б паспаў.

224

Рэпрадуктар перадаў шум адсоўваных крэслаў, шоргат крокаў. Затым усё змоўкла. Аскер ужо думаў, што запіс закончаны. Але мінут праз дзесяць у дынаміку зноў прагучэлі галасы.

Упіц. Вы хочаце хаваць іх у сябе?

Зэйферт. Зразумела. Вас гэта здзіўляе?

Упіц. Не. Але я думаў...

Зэйферт. Цяпер трэба, каб мы верылі адзін другому. Даць вам копію запіскі?

Упіц. Гэта нічога не вырашае. Вы ж не можаце даць мне копію грабянца!

Зэйферт. Ну, што ж, вам давядзецца пагадзіцца з думкай, што я вяду сумленную гульню. Давайце глядзець наперад. Паслязаўтра я вяртаюся ў Берлін. Вы?

Упіц. Я таксама.

Зэйферт. Тады едзем разам... Дарэчы, колькі ўсяго скрынь?

Упіц. Каля трохсот. Па чвэрць тоны кожная.

Зэйферт. Так... А ці не паабедаць нам?

Упіц. Я не супроць.

Зэйферт. Тут дасканалы склеп, Упіц.

Упіц. Тады трэба спяшаць.

На гэтым запіс абрываўся.

Працяг за тыдзень

225

ўгнойванне вясною. Аказваецца, што ў гэтым выпадку расліна не развіваецца часта да той ступені, каб перацярпець зіму, асабліва марозы.

Як вынікае з даследванняў, праведзеных у нашых навуковых доследных пунктах у Шэпятове і Сейніку, найлепшым спосабам угнаення глебы азотам з'яўляецца падзел дозы на дзве, або на тры часткі. Першую частку даем перад сяўбою, а другую (або дзве трэція) потым. Такі метад дазваляе на добрае развіццё пшаніцы, стварае спрыяючыя ўмовы да перазімавання і хуткага ўзросту ў вясенні перыяд.

Сеючы пшаніцу трэба памятаць аб патрэбе заправяння насення. Лепшыя вынікі дае запраўлянне фармалінам (на 100 кг насення 12,5 дкг прэпарата распушчанага ў 50 літрах вады). Насенне заліваем вадою. Ёсць таксама сухія заправы — Fungitox T і OR. Прымяняецца 100 гр. гэтага прэпарата на 50 кг зерня. Толькі трэба добра вымяшаць.

Інж. М. СУХАЖЭБРСКІ

ДРУЖНАЯ СЯМ'Я

Сям'я іх немалая — каля 30 асоб. І то самыя дзяўчаты. У аднаго бацькі 30 дзяўчат? — запытаеце. Ці гэта можа быць? Не, даражэнькія, не пішу я аб сапраўднай сям'і. Пішу аб мастацкім харавым калектыве з Грэдэлёў (Бельскі павет). Ён сапраўды з'яўляецца аднай, дружнай сям'ёй.

Даволі яшчэ малады калектыў з Грэдэлёў. Быў арганізаваны ў красавіку г. г. Арганізаваў яго гр. Міраслаў Кадзевіч з Бельска Падляшскага. Цяпер ён і з'яўляецца кіраўніком гэтага калектыва. У харавой групе выступаюць самыя дзяўчаты. Толькі чатырох хлопцаў іграе ў капелы. У калектыве знайшліся не толькі дзяўчаты з Грэдэлёў. Ёсць таксама шмат з суседняй вёскі — Кошак, некалькі салістак са Шчытоў.

Рэпетыцыі адбываюцца ў Грэдэлях у мясцовай святліцы два разы на тыдзень. Моладзь ахвотна збіраецца ў святліцы. Па кожнай рэпетыцыі адбываецца супольная патанцоўка. Хутка і весела праходзіць час самадзейнікам пры гуках мясцовага аркестра. Нядаўна я сустрэўся з гэтым калектывам. Я правёў кароценькую гутарку з кіраўніком гр. Кадзевічам. З размовы даведаўся, што рэпертуар гуртка даволі багаты. Хор выконвае беларускія, рускія, польскія і украінскія песні. Вось некалькі з іх: «Чорныя вочкі», «В море волны», «Ест дрожына, ест», «Ты ж мэнэ підманула» і шмат іншых. У праграме многа гумарыстычных сцэнак.

— Мне вельмі добра працуецца з гэтай моладдзю, — гаворыць гр. Кадзевіч. — Нашы дзяўчаты вельмі здольныя. За месяц часу мы падрыхтавалі праграму і ўжо ў маі пачалі першыя канцэрты. Выступалі ў Грэдэлях, Бельску, Аўгустове і ў Кузаве. У бліжэйшым часе хочам наведаць аколіцы Бельска, а таксама некалькі вёсак на Гайнаўшчыне. Мы хочам перад усім пазнаёміцца з людзьмі, з культурай гэтых мясціц, правесці час культурна і прыемна.

Мапейка

Вечна дымячыя пералескі

Расказваюць, што недзе ёсць такія горы, з якіх дым вечна копціцца. Што там горы! У вёсцы Дзернякова, Беластоцкага павета, ёсць пералескі, якія дымяць штогод ад вясны да восені. А таямніца пералескаў вось у чым: глеба тут тарфяністая, лёгка загаральная, нягледзячы на тое, аднак, лёгкадумныя людзі, пераважна пастухі, распальваюць вогнішчы і падпальваюць гаручы грунт. Патушыць яго потым вельмі цяжка, ды ніхто тут, праўду кажучы, не квапіцца надта тушыць. Гарыць тады малады лес цэлымі месяцамі, гінуць сотні дрэў, а на выпаленым грунце нічога потым не расце апрача пустазелля. А кругом гаворыцца аб патрэбе аховы стану нашых лясоў.

Тут перайшоў падземны пажар

РЭФЛЕКСІІ НАД СУЧАСНАСЦЮ ВЁСКІ

Дзе тваё шчасце, СТАРЫ МАКСІМЕ?

Сімвалам цывілізацыі з'яўляецца вялікі горад з рытмам фабрычных станкоў, шумам аўтамашын, бляскам неонавых агнёў і стракатым, незлічоным вулічным натоўпам. Натоўп выліваецца раніцаю на цэнтральныя вуліцы горада, бурліць і клубіцца цэлы дзень, каб на вечар ізноў усімі сітавінамі знікнуць у нетрах агромнай гарадской губкі. Натоўп спяшаецца. Злосна топчацца ў месцы, калі чырвонае святло на скрыжаванні перагароджвае яго вёрткую плынь.

Не беспрадметны, аднак, і не бяссэнсавы гэты спех. На месца працы, у кіно, у тэатр, у цырульню, у краму, да краўца — усюды трэба спяшацца, каб датрымаць кроку дваццатаму стагоддзю, сучаснасці, модзе, каб не стацца горшым, адсталым, каб не быць абагнаным у гэтым усеагульным спаборніцтве, імя якому — цывілізацыя.

У пастаяннай гонцы знаходзіць чалавек сэнс існавання, адчувае сваё шчасце.

*

Дзядзька Максім нікуды не спяшае. «Паспяшыш, людзей насмяшыш», — сцвярджае пафіласофску. Дзядзька Максім не церпіць спеху, не любіць свае дачкі Нінкі за яе пастаянны спех і нецярплівасць.

Калі дзядзька Максім быў, як сам гаворыць, «сапраўдным гаспадаром», снапы на яго полі былі роўненькія і чысценькія, быццам паненкі прыбраныя да танца, звязаныя жерабіком так моцна, што пальца пад пярэвясла не падсадзіш. Калі паклаў іх на воз дзядзька Максім, фура падобная была да каробачкі, у якой перад вайной прадавалі ляндрынкі. Завёзшы збожжа ў гумно, дзядзька старанна ўкладваў яго, потым убіваў высунутыя снапы цяжкім браўном, а ў канцы здымаў з сячкарні разак і доўга зрэзваў узяры. Атрымлівалася роўная сцяна ад зямлі аж пад страху. Нідзе ні саломінкі не выставала. Люба паглядзець!

Максім калісьці доўга тлумачыў сыну, колькі карысці дае малацьба цэпам. Дзе ж там! Сын сказаў: «я, бацька, малаціць цэпам не буду, як хочаш, малаці сам». І Максім мусіў прыводзіць малатарню. Потым чарга прыйшла на касу. Каб не глядзець на партацтва, Максім у жніво ішоў з сярпом у адзін канец поля, а ў другім канцы сын з дачкою касою цялі брэнтаючы бязлітасна залацістую збажыну. Максім проста спаць не мог са злосці і з жалю. Чаму ж не паслухаць старэйшых? Убачаць, што нехта глупства робіць, і яны пачынаюць!».

Цяпер і дзядзька Максім навучыўся касіць жыта касою «Інакш бач няможна, — тлумачыць. — Суседзі скосяць за некалькі дзён, а ты на сваё прыглядайся».

Сын дзядзькі Максіма выехаў у горад. Працуе машыністам на чыгунцы. Максім застаўся толькі з дачкою. «Што ж яна, — жаліцца, — усё вось так на шах-мах, абы хутчэй. Вось і сёння паляцела ўжо ў вёску, дзесь там нейкае кіно прыехала. Ці ж то нельга пражыць без кіно?».

Ніна гаворыць, што бацька ніколі ў жыцці не бачыў кінафільма. Максім у такім выпадку абураецца. «Бачыў, бачыў, яшчэ больш ад цябе бачыў, няма там на што глядзець, гэта ўсё абман». «Які ж там абман?» — пярэчыць дачка.

— А вось абман, ты сама аб тым не ведаеш, гэта ўсё туманныя карціны».

Для Ніны няма што і слухаць такой размовы. А яна і не слухае. Закруціцца веерам па кухні ды і пабегла на сяло.

Максім астанецца сам на хутары. Доўга яшчэ топчацца па панадворку, заглядае ў хлеў, ці кабыла зноў не развaліла перагародкі і не пачне грызці карову, ці красуля прывязана добра, ці свіні камення з-пад падруб не па вывальвалі, папраўляе сёе-тое, і калі пачне рабіцца зусім ужо цёмна, сядзе перад хатай, каб выкурыць папяросу і паглядзець на цёмны лес.

Аб чым можа думаць тады дзядзька Максім?

*

Сёння нас тут двух: дзядзька Максім і я.

Летні ціхі вечар асядае на галінах дрэў, малюе чорнай тушшу закамаркі лесу, распасцірае кавёр імглы над далінамі. Ціша і спакой. І задуманне. Задуманне лясной цішы, адзінокіх стагоў на сенажаці і задуманая сівая галава дзядзькі Максіма.

Дзядзька Максім скручвае тоўстымі пальцамі папяросу і гаворыць:

— Ты б, даражэнькі, хаця б мне добрых газет прывёз, каб можна было курыць. Каб не былі лускаваныя, а то смярдзіць дранства.

— Добра дзядзька, прывязу, — адказваю. Думаю аднак, аб чым іншым: як бы навязаць з Максімам размову. Ад чаго тут пачаць, ламаю галаву. А можа запытаць «проста з мосту». Вось, напрыклад, так:

— Дзядзька Максім скажыце, ці былі вы калі шчаслівы?

Дзядзька Максім не збянтэжыўся нечаканасцю пытання. Дакончыў круціць папяросу, прыпаліў яе запалкам, пусціў першы дым і толькі тады адказаў са спакоем:

— Чалавек малады, здаровы, той шчаслівы. А старому, якое ж тут шчасце?

— Ну чаго ж, пагадавалі дзеці, трэба цешыцца.

—Ат, — адказвае дзядзька Максім. Пацягнуўшы аднак некалькі разоў папяроску, дадае:

— Ты, даражэнькі, гаворыш, быццам бы малое дзіця. Ты ж, здаецца, крыху знаеш маё жыццё. Увесь час думаў пра гаспадарку, аб тым, каб нешта дзецям аставіць. А дзецям яно непатрэбнае. Сын кажа, прадай бацька ўсё, будзем жыць у горадзе. Лёгка яму сказаць так! Мінулай зімою кажа: «вазьму цябе бацька, на месяц да сябе паглядзіш, як добра жыць у горадзе, то і не захочаш вяртацца». Паехаў не прайшло і тыдня. як прыйшлося мне ўцякаць. Ім дурням здаецца, што мне там так добра. А мне ў сваёй хаце найлепш. Тут і курка і парасё сваё з усяго чалавек цешыцца. Толькі вось здароўя ўжо няма, сіл не хапае, працаваць трэба штораз больш.

Максім змоўк. Звесіў галаву між каленамі і здаецца, застыў. Гэтая серабрыстая ў месячным святле галава, пераараны гадамі твар, няведамага колеру латаная кашуля сукавястая, сякераю цёсаная сцяна хаты, і пахілены плот з павешанай на ім глінянай гладушкай у верх дном, і гэты панадворак поўны беспарадку — усё гэта стварае дасканалую гармонію. А да таго яшчэ Максімава душа, як усё тут — сельская, архаічная, зросшаяся з гэтым панадворкам як грыб з лясной глебай, душа якой не пасілех зразумець захапленняў турбот і намаганняў родных дзяцей, так як яны не змогуць зразумець Максімавага шчасця.

Шчасце гэтае не ў [illegible] намізме, не ў шалёнай гонцы за новымі ўражаннямі і эмоцыямі, не захапленні штучнай прыгажосцю, цыркова-тэатральнымі сенсацыямі, штучнымі абставінамі быту, але Максімава шчасце ў натуральнай спакойнай кантэмпляцыі жыцця, у радасці працы, у невыяўленай, але адчуваемай паэзіі палёў і лугоў.

Цячэнне сучаснай цывілізацыі плыве аднак шырокім руслом. Вось і зараз у сяле граюць кі-

(Працяг на стар. 7)

Весткі, БССР

КАЛМАТЫЯ ГАДАВАНЦЫ

На Магілёўшчыне, недалёка ад вёскі Вільчыцы, у сасновым бары, размясцілася звераферма лісіц Аблспажыўсаюза.

— У зверагадоўлі галоўнае — правільна падабраць кармы. Ад гэтага залежыць якасць футра, выхад маладняку, далейшы рост і развіццё яго. Кармавы рацыён складаецца з улікам узросту звера. Напрыклад, дарослыя лісіцы атрымліваюць на дзень столькі кармоў, што складаюць каля 600 вялікіх калорый. У рацыён маладняку і племяннога пагалоўя ўводзяцца вітамінныя кармы: рыбны тлушч, дрожджы, малочныя прадукты, касцяная мука.

Тут кідаюцца ў вочы роўныя рады драўляных домікаў. Пярэдняя частка і дно кожнага з іх абцягнуты металічнай сеткай, а задняя зроблена з дошак і нагадвае пчаліны вулей. Там звяркі хаваюцца ад непагоды. У такіх доміках — клетках размясціліся серабрыста-чорныя лісіцы і блакітныя пясцы.

На звераферме 572 серабрыста-чорныя лісіцы і 163 блакітныя пясцы. У студзені забіта на футра 886 серабрыста-чорных лісіц і 704 блакітныя пясцы. Даход склаў 18 тысяч 575 рублёў.

Для паляпшэння пароды звяроў на ферму завозяцца самцы і самкі з іншых зверагаспадарак. Сёлета з Латвіі завезены пясец — нарвежскі.

Гэты пясец вельмі выгодны. Ён добра пераносіць няволю і пладавіты. Самка дае ад 10 да 15 шчанят. Футра яго каштуе значна даражэй, чым блакітнага пясца або серабрыста-чорнай лісіцы.

Праходзячы па супрацьлегламу баку фермы, як па маленькіх вулачках нас папярэджваюць:

— Размешчаны самкі з дзецьмі і шчэнныя. Ім патрэбен спакой і цішыня.

М. Д. Белаханава арганізуе працу звераводаў, плануе кармленне, удасканальвае кармавы рацыён, вызначае гатункаваць шкурак. Свой вопыт яна ахвотна перадае маладым звераводам.

У СВЕЦЕ НАВУКІ І ТЭХНІКІ

ЭЛЕКТРАСТАНЦЫЯ У ПАВЕТРЫ

Тыя, хто быў на поўдні, маглі бачыць ветраныя млыны ў аколіцах сёл. Раней іх было больш. Электрычнасць выцесніла вецер не таму, што яна танная, а таму, што ветраныя млыны нязручныя: няма ветру, і ён стаіць. Але, аказваецца, ёсць такія месцы, дзе вецер дзьме пастаянна і з вялікай сілай. Гэта граніца трапасферы і стратасферы. Тут дзьмуць вятры, энергія якіх у 1000—2000 разоў большая, чым у прыземным слоі. Гігантскія патоки ветраных патокі на вышыні 10—12 кіламетраў над зямлёй нясуцца з хуткасцю 25—30 метраў у секунду.

Савецкія інжынеры стварылі арыгінальны праект вышынай электрастанцыі (ГВЭС). Вялізныя аэрастаты ўзнімаюць у паветра 30-тонныя агрэгаты ветраных электрастанцый і з вышыні 10 — 12 кіламетраў шлюць ток на зямлю. Кошт электраэнергіі, атрыманай такім шляхам, будзе ў пяцьшэсць разоў танней, чым з цеплаэлектрастанцый. Магутнасць станцыі — 1,5—2 тысячы кілават. Гэта значыць, яны могуць задаволіць патрэбы саўгасаў, пасёлкаў, промыслаў, аддаленых ад ліній электраперадач.

НА ПОЕЗДЗЕ ПАД ВАДОЙ

Японія размешчана на тысячы астравоў. У сувязі з гэтым чыгуначныя зносіны тут вельмі складаныя: многа пераваланых пунктаў, марскіх паромаў. Эксперты падлічылі, што будаўніцтва тунеляў пад марскім дном больш выгадна, чым цяпер існуючая арганізацыя чыгуначнага транспарту.

Пачаліся ўжо работы па пракладцы буйнейшага ў свеце чыгуначнага тунеля пад марскім дном, які злучыць гарады Ао Моры (востраў Хансю) і Хакадаце (востраў Хакайда). Даўжыня тунеля — каля 36,5 км. З іх 22 км будуць праходзіць пад марскім дном.

ПЧОЛЫ НЕ ГІНУЦЬ

Пчаліны яд у выглядзе розных прэпаратаў у апошні час знаходзіць шырокае прымяненне ў медыцыне. Яго дабратворны ўплыў пры радзе захворванняў стаў агульнавядомым. Але многія, відаць, не ведаюць, што здабыча яго звязана з гібеллю пчол. Уджаліўшы — пчала гіне. Як жа зрабіць так, каб пчолы былі цэлыя і забяспечыць фармацэўтычную прамысловасць каштоўнай лячэбнай сыравінай?

На гэтае пытанне дала адказ група амерыканскіх хімікаў, якая распрацавала спосаб атрымання яду ў пчол без гібелі насякомых. Ён заключаецца ў тым, што пчол аностызуюць пры дапамозе вокісу вугляроду, затым загортваюць у алюмініевую фольгу, злучаную з крыніцай току. Імгненна ток выклікае выдзяленне яду. Пасля гэтай працэдуры пчалу «ажыўляюць» і яна працягвае займацца звычайнай справай — збіраць мёд.

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

ПРАПАЎШЫЯ СКАРБЫ

На дне мораў і акіянаў ляжыць тысячы затопленых караблёў, у якіх знаходзяцца вялікія скарбы. Пра такія караблі вядома ў Чорным і Міжземным марах, у Атлантычным і Ціхім акіянах.

У 1702 годзе кароль Францыі Людовік XIV пасадзіў на іспанскі трон свайго ўнука Філіпа V Казна новаспечанага караля, на жаль, была зусім пустая. Для ліквідацыі фінансавага крызісу ў Іспанію з Гаваны (Куба) адпраўлена французскую эскадру пад камандаваннем Шата-Рэна. У яе склад уваходзілі ёмістыя іспанскія галёны, нагружаныя перламі, ізумрудам, серабром у злітках, залатымі самародкамі, сярэбранымі і залатымі манетамі, і ўсякімі іншымі каштоўнасцямі. Ля Азорскіх астравоў Шата-Рэна сустрэўся са спецыяльна высланым да яго прыдворным гонцам, які паведаміў, што варожы англа-галандскі флот у складзе 150 караблёў прытаіўся ля берагоў інспанскай правінцыі Андалузіі.

У сувязі з гэтым Шата-Рэна склікаў нараду капітанаў свайго «Залатога флота», на якой вырашана змяніць курс у напрамку заліву Віго. 22 верасня 1702 года «Залаты флот» увайшоў у гэты заліў. Аднак услед за ім паявілася англа-галандская армада і пачалася нароўная бітва. Французскія караблі загінулі, а іспанцы самі падпалілі свае галёны.

У 1955 годзе слаўны французскі вадалаз Флаpан Рамажэ задумаў знайсці гіганцкія скарбы ў заліве Віго. Усё ж не ўдалося яму нічога адкрыць.

20 мая 1922 года на моры ў 50 кіламетрах на паўночна-захадняга ўзбярэжжа Францыі затапіўся англійскі акіянскі карабель «Іджыпт». У ім знаходзілася 1089 зліткаў золата, 1229 зліткаў серабра і 164279 фунтаў стэрлінгаў у золаце. Увесь гэты велізарны капітал англійскі банк адпраўляў сваім філіялам у Індыі.

Пошукі пачаліся зараз жа пасля катастрофы і працягнуліся да 1933 года. «Іджыпт» затануў на вялікай глыбіні і таму цяжка было прабрапца да яго нутра.

Ужо больш сто год малы востраў Какос, які належыць да сярэднеамерыканскай рэспублікі Коста Рыка, называюць востравам Скарбаў.

Тут у XIX ст. хавалі нарабленае багацця слаўвутыя піраты Дамп'е, Пірат Беніта, Шкот Томпсан. Даследваннем іхніх сховішчаў займаліся такія сур'ёзныя людзі, як Мэлкам Кемпбел, Ф. Д. Рузвельт, былы прэзідэнт ЗША, і інш.

Дакладна ўстаноўлена, што ў 1820 годзе пірат Шкот Томпсан «аблягчыў» іспанскіх багатыроў і свяшчэннікаў, якія ў паніцы ўцякалі з Лімы (Перу) у час народна-вызваленчага руху. Награбленае ім золата і каштоўнасці, вартасць якіх даходзіла да 30 мільёнаў долараў, схаваў на Какосе. Томпсан не здолеў скарыстаць з усяго гэтага дабра.

Пазней было шмат спроб адшукаць скарбы на Какосе, але гэта ніяк не ўдаецца.

Зрэшты, не толькі ў мулаватых днах мораў : на астравах схаваны фантастычныя скарбы, якія безупынна маняць аматараў, прыгоды і хуткага ўзбагачэння. Ад некаторага часу ў Францыі адбываюцца пошукі скарбаў свяшчэнніка Беранжэ Соньера з Рон-ле-Шата, празванага Кюрэ-мільярдэрам. Ён разбагацеў пры таямнічых акалічнасцях, дагэтуль не высветленых. Пры жыцці Кюрэ-мільярдэр паспеў скарыстаць усяго толькі невялічкую частку сваіх скарбаў. Яго таямніцу ведаў адзін чалавек, яго эканомка і каханка — нейкая мадам Мары Дэнарна. У яе, як і ў свяшчэнніка, не было свяякоў. 18 студзеня 1953 года яна раптоўна памерла, забіраючы ў магілу таямніцу скарбаў.

Афрыка і Амерыка не менш багатыя скарбамі, але яшчэ больш багатыя легендамі пра скарбы. Пакуль на свеце будуць грошы, не зменіцца і псіхалогія людзей Аматары дармовых багацця заўжды знойдуцца.

(а-ся)

МОДА

ВЫСОКІХ І ШЧУПЛЫХ

Ніз сукенкі павінен быць шырокі. Калі складаецца з дзвюх частак — тады з даўжэйшым верхам. Вялікія ўзоры.

НІЗКІХ І ШЧУПЛЫХ

Старацца насіць сукенкі. Калі з дзвюх частак — даволі кароткі верх. Ніз больш вузкі. Талія ў нармальным месцы, або крыху павышана. Невялікія ўзоры.

НІЗКІХ І ТОЎСТЫХ

Мадэлі аб простай лініі, або толькі крыху пашыраныя ўнізе. Модныя сукенкі — кашулі. Невялікія ўзоры. а(лів)

Трыбуна чытачоў

У ПЛЁСКАХ

Мясцовая святліца ў Плёсках ёсць адзіным культурным пунктам збору моладзі. Тут часта адбываюцца забавы, выступленні калектываў і г. д. Але што ж, калі святліца па такой забаве ці выступленні не замеценая і не вымытая, поўна ў ёй смецця, бруду. Пра яе ніхто не дбае, часта яна не замкнутая, школьная моладзь гуляе ў розныя гульні, курыць папяросы а гэтага ніхто не бачыць з настаўнікаў як і з бацькоў. Як бачым, Плёскаўская святліца да ўсяго прызначаная. Ці ж не можна было б вызначыць чаргі сярод моладзі і хаця б па такой забаве замесці і замкнуць святліцу, няхай яна не запрашае штодзень на забаву сваімі раскрытымі дзвярыма?

(п)

Добры шавец

Вёска Навіны (Гайнаўскі павет), хаця яна невялікая, толькі налічвае некалькі гаспадароў, але славіцца на ўсю аколіцу. Тут ёсць многа майстраў, а між іншым шавец — Уладзімір Банькоўскі. Мае ён каля 40 год. Славіцца на ўсю аколіцу сваімі здольнасцямі. Ладзіць боты, а калі трэба і зробіць. Матэрыял дае дзяржава. У Навіны прыязджаюць людзі з навакольных вёсак, а менавіта: Катлоўкі, Уснаршчыны, Кавэлаў, Ласінкі, Каменя, Кутвой. Напрыклад, у Ласінцы ёсць таксама шавец, але ўсе людзі прыязджаюць у Навіны. У сваёй спецыяльнасці працуе многа год. Работа вельмі чыстая і добрая.

Зіна Ялінік
Навіны

ПАКУЛЬ ПРЫЙШЛА СВАБОДА

(Працяг са стар. 4)

яны: Кох, Фром, Цымерман, іншыя. Многа было. Сядзелі і «працавалі». А то вынікі іх працы. Адрэзаныя і прысланыя бацькам косы іх дочак, якім сцялі ў катоўні Кінегсберга. Тут віселіцы, ніколі не пустыя, руіны, папялішча вёсак, пажары, горбы людскіх шкілетаў, абцягнутых скурай. запоўненыя даверху равы з расстралянымі, шэрыя сцэны з прыстаўленымі людзьмі і дула вінтовак у іх плечы, дзеці бягучыя з паднятымі ўверх рукамі і расшыранымі ад страху вачыма, магілы, дзесяткі супольных магіл на Беласточчыне: тут ляжыць 40 тысяч замардаваных, тут 55, 12, 10, 4. 25, 30 тысяч. Людзі мясцовыя, палонныя — савецкія, французскія, італьянскія. Ляжаць. Няхай лёгкай ім будзе наша Беластоцкая зямля. Тут глядзіце, «аб'явы» на польскай і беларускай мовах «Беларусы і палякі» — крычаць яны вялікімі літарамі. Выдавайце бандытаў (чытай партызанаў) у рукі вашай нямецкай улады (заўважце, в а ш а й), інакш будзеце павешаны. І зараз, як доказ, іншая аб'ява. 4 мая 1943 года за супрацоўніцтва з партызанамі ўсе жыхары вёскі Лескі расстраляны, а вёска спалена. Тут жыла і загінула мая бабуля з сынам — маім дзядзькам. Вёска зараз у БССР, тады належала да Беластоцкай акругі.

Тут здымкі і дакументы з расправы над яўрэямі. Зноў аб'явы: за тое, што партызан не з'явіўся да нямецкіх улад, я загадаў расстраляць 25 заложнікаў. Беларусы і палякі, выдайце яго, памажыце вашай уладзе, інакш далейшыя дзесяткі заложнікаў (злоўленых на вуліцах) будуць расстраляны. Падпісана: Фром камандзір СС і паліцыі на акругу Беласток.

Гэта было на Беласточчыне.

Было і іншае.

У другой зале матэрыялы аб партызанскіх атрадах Кастуся Каліноўскага, Пархаменкі, Дзяржынскага... шматлікіх групах супраціўлення. На здымках людзі змагання. Многія загінулі. Некаторыя жывуць разам з намі, сярод нас. Мужнае сэрца пераставілі са збройнай барацьбы на працу ў фабрыках, на гаспадарках. Сярод мноства здымкаў іх лёгка пазнаць. Іх здымкі новыя, свежыя, можна іх сфатаграфаваць у любы час новым сучасным апаратам. Аднак як жа дарагія тыя старыя, шэрыя здымкі, выцягнутыя з-за абразоў, сабраныя, каб глянуць на нас непраходнай сваёй славай.

Тут «шаты» вязня канцэнтрацыйнага лагера прасякнутыя крывёю. Старэйшыя добра ведаюць іх. Маладыя хай пабачаць. А тут затрымаемся яшчэ раз. Яшчэ раз глянем, нават для памяці запішам.

Не ўсе, хаця важнейшыя, людскія каты атрымалі па заслугам. Знайшлі новае воўчае гняздо ў ГФР. 11 з іх працуе ў міністэрствах, 17 у найвышэйшых судах. 181 — пракуроры, 584 — у судах ніжэйшых інстанцый.

Др Герберт Цымерман — шэф акруговага гестапа ў Беластоку — цяпер адвакат у горадзе Белефельдзе. Займае там таксама функцыю старшыні саюза былых СС-манаў.

Вернер Фром — жыве ў Бон, дастае дзяржаўную пенсію.

Герман Крэўкер — камандзір «аслаўленага» батальёна 316 — цяпер галоўны камісар паліцыі ў Бодзум.

Даволі. Хадземце... Гляньце, на дворы якое сонца! Мы заглянулі ў сваё прошлае, якое нідзе, ні з кім не можа паўтарыцца. Маскоўскі дагавор — адзін з гэтых сонечных цёплых праменняў, што саграваe нас надзеяй на непаўторнасць змроку і смерці.

ВЕРА ЛЕЎЧУК

Выстаўка адкрыта да верасня штодзень ад гадзіны 12 да 18.

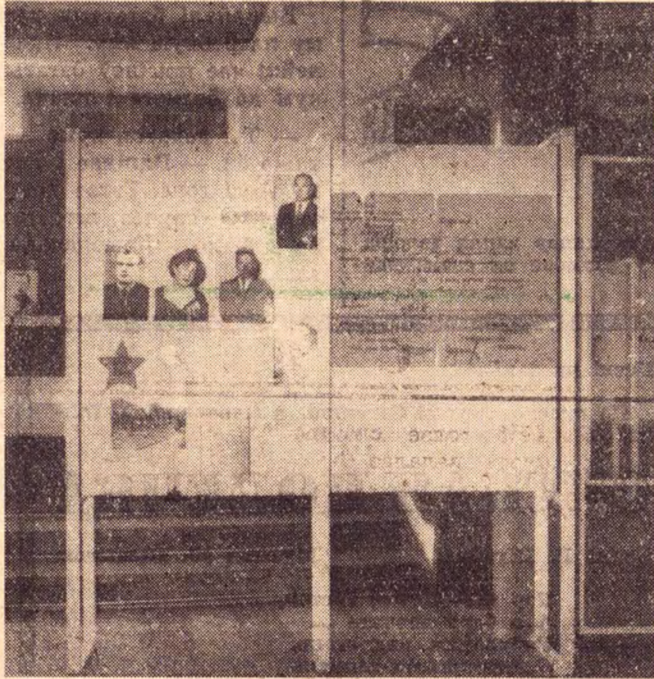

Партызанскі атрад «Каліноўскага»

ДЗЕ ТВАЁ ШЧАСЦЕ, СТАРЫ МАКСИМЕ?

(Працяг са стар. 5)

нафільм. У невялікай душнай зале мноства, сціснуўшых, залітых потам, асоб. Высунутыя наперад галовы жадна ловяць прасоўваючыеся па невялікім экране карціны. Грыміць джаз, гучаць знаёмыя мелодыі, слаўныя акцёры, трагедыі і перажыванні, незразумелыя Максіму, але зразумелыя для прысутных тут маладых людзей, свет сталіцы, вялікіх гарадоў, свет малых мястэчак і гэтай моладзі. Але не Максімаў свет.

І як тут здзіўляцца, што Нінка штораз часцей гаворыць, што незадоўга ўцячэ з вёскі.

РЫГОР ПАЎЛЮК

Крынкаўскі „нужнік"

Скажыце, людзі добрыя, што можна пабудаваць пры рынку вялікага мястэчка — такога, як Крынкі ў Сакольскім павеце? Новую мураванку, краму або дом культуры. Рацыя!

Аднак мясцовая Гмінная Спулдзельня задумала пабудаваць убікацыю — «нужнік», як кажуць крынчане. Не звычайны гэты «нужнік» — вялікі, на некалькі дзвярэй, сцены з пустакоў. Пастаўлены ён для патрэб працаўнікоў, — задам да брукаванага пляца...

Непадалёку знаходзіцца некалькі крам прыемна абсталяваных у сярэдзіне, і прыкра чалавеку ісці да тых крам побач такога «прыбытку цішыні», над якім круціцца рой зеленаватых мух. Зрэшты, хай ужо была б убікацыя каля тратуара, ды ўся бяда ў тым, што крынічаю б'е з — пад яе смярдзючая рэчанька, ручаёк. Нават у цяперашнюю вялікую сушу не высыхае гэта крынічка, а што гаварыць, калі настане восень або зіма? У такім балоце можна не толькі нагу вывіхнуць...

Проста дзіва бярэ, каму магло прысці ў галаву ставіць «нужнік» у так рэпрэзентатыўнай частцы мястэчка ўсё роўна, я бы ў насмешку людзям, а ў выгоду п'яніцам з суседняй гасподы. Кіраўнікоў Крынкаўскага ГС-у просім выкласці свае рацыі. Чакаем.

Адоль К.

Дарагое Сэрцайка

Маю 18 год. Жыву на вёсцы. Прайшло ўжо некалькі часу, як я закахаўся ў Марысі. Марыся — гэта мая суседка. Яна прыгожая, мілая і талковая дзяўчына. Ёй 17 год. Вучыцца яна ў сваёй вёсцы за краўчыху. Але ў нас ёсць адна галоўная перашкода. Нашы бацькі, вядома як суседзі, дрэнна між сабою жывуць. Спор пайшоў яшчэ ў нашых дзядоў, за што, і сам не ведаю. І калі нашы бацькі даведаліся, што мы спатыкаемся, пачалі нам забараняць. Але мы ўсё роўна пакрыёму спатыкаемся і прысягнулі сабе, што пажэнімся ў будучыні. Найгорш, што бацька Марысі вельмі грозны, і раз, калі ўбачыў нас разам, ударыў пры мне Марысю ў твар.

Сэрцайка, што рабіць, як пераканаць нашых бацькоў, што самі яны паступаюць дрэнна і нас да гэтага прымушаюць. Парай Сэрцайка, а мо' нам парваць нашае сяброўства, але ці мы гэтак зможам паступіць? Чакаем парады.

Генік з вёскі Р.
Гайнаўскага павета

Дарагі **Генік!**

Прызнаю Табе, Генік, рацыю. Сапраўды бацькі вашы не маюць рацыі ў падтрымоўванні сямейнай традыцыі. Яны ж і самі не ведаюць за што іх дзяды сварыліся між сабою. А яшчэ больш не маюць рацыі не даваць сябраваць сваім дзецям. Раю Вам пагаварыць з бацькамі, а перш за ўсё запытаць аб прычыну, за што такая сварка адных з другімі. Пастарайцеся вытлумачыць талкова. А мо' калі вы міма іх грозьбаў будзеце надалей спатыкацца — прывыкнуць да гэтага і ўступяць. А каб пажаніцца — яшчэ далёка — вы ж вельмі маладыя, таму час пакажа, што вам рабіць.

СЭРЦАЙКА

КІНО

ПРАГРАМА
на 19—25. VIII. 1963 г.

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Белавежа
„Wesołe historie" (radziecki), 20—22. „Sami na oceanie" (radz.), 23—25.

Кляшчэлі
„Gdy drzewa były duże" (radziecki), 20—22. „Jutro przestaniesz umierać" (radz.), 23—25.

Нараў
„Jak się młody Noszty żenił" (węgierski), 21—25.

Нараўка
„Sami na oceanie" (radziecki), 21—25.

Чаромуха
„Księga dżungli" (angielski), 20—22. „Wielka, większa i największa" (polski), 23—25.

Чыжы
„Czas rozłąki" (radz.), 21—25.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі
„Pan i Astrolog" (czes.), 21—25.

Бранск
„Diabeł morski" (radz.). 20—22. „Trudne godziny" (radz.), 23—25.

Гродзіск
„Ukryte skarby" (czes.), 24—25.

Орля
„SOS na Pacyfiku" (angielski), 21—25.

Р.йск
„Majowe - gwiazdy" (czeski), 21—25.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Гарадок
„Manekin Pis" (holenderski), 20—22. „Opowieść o prawdziwym człowieku" (radz.), 23—25.

Міхалова
„Zamek z bajki" (NRD). 20—22. Niewidomy muzyk" (radziecki), 23—25.

Супрасль
„Sztubak" (czeski), 20—22. „Europolis" (czeski), 23—25.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Мельнік
„Skradziono bombę" (rum.), 20—22. „Zdarzyło się to w Rzymie" (włoski), 23—25.

Мілейчыцы
„Księga dżungli" (angielski), 20—22. „Wielka, większa i największa" (polski), 23—25.

Нурэц
„Koncert gwiazd" (radziecki), 20—22. „Samolot odlatuje o 9-tej" (radz.), 23—25.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі
„Skradziono bombę" (rum.), 20—22. „Czerwone berety" (pol.), 23—25.

Сухаволя
„Królewskie dzieci" (NRD), 20—22. „Dramat w Kosmosie" (radz.), 23—25.

Шудзялава
„Dom na rozstajach" (radz.), 21—25.

Янаў
„Przygody Munchhausena" (angl.), 20—22. „Na białym szlaku" (polski), 23—25.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Ліпск
„Ruda Julka" (franc.), 24—25.

Ніва

Adres redakcji: Białystok ul. Wesołowskiego 1.
Telefony: red. naczelny 25-89, centrala 37-41 do 49.
Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2.40 zł, kwartalnie — 7.20 zł, półrocznie — 14.40 zł, rocznie — 28.80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-181 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma.
Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa, ul. Wilcza 46. Nr konta PKO 1-6-100024.
Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4.70 $. w Europie 5 $ — w USA.
Nakład [illegible] [illegible] A3

ВОУЧАЕ ГОРА

«Эх, кепская якая
справа!
Заўсёды на мяне зімой
аблава,
Чаму не на авечку
гэта?» —
Падумаў Воўк
І змоўк —
Успомніў, што ён з'еў
авечку летам.

ДЫПЛАМАТЫЯ І ВЫХАВАННЕ

Ёсць такі абычай у дыпламатычных суадносінах, што новы пасол, абымаючы свой пост, складае афіцыйны візіт галаве дзяржавы.

Пасол ЗША Мац Гі, які абняў быў пасольскі пост у Бон, таксама наведаў прэзідэнта Федэратыўнай Германскай Рэспублікі, Гайнрыха Лібке. У час прывітання з прэзідэнтам пасол ЗША, пан Мац Гі не выняў левай рукі з кішэні нагавіц. Прысутны на прыёме фотарэпарцёр паспеў замацаваць гэты момант на фатаплёнцы, а затым здымак папаў у газету.

Яшчэ дагэтуль задумоўваюцца палітыкі і звычайныя грамадзяне Заходняй Германіі, ці пасол Мац Гі проста не прысвоіў сабе асноўных манераў добрага выхавання, ці, трымаючы руку ў кішэні у час прывітання з прэзідэнтам, хацеў ён падкрэсліць сваю зняважлівасць для Заходняй Германіі, як палітычнага партнёра?

Найпрасцей было б запытаць пра гэта пасла пана Мац Гі. Дагэтуль аднак ніхто яшчэ аб тым не падумаў. Пытанне тады астаецца адкрытым.

(ь-вр)

МАЛАДАЖОНЫ

Муж запытаў сваю маладую жонку:

— Колькі мужчын ты кахала да мяне?

Жонка маўчыць.

Пасля паўгадзіннага прыкрага маўчання муж, упікаючы сябе ў браку такту, запытаў:

— Ці ты злуеш на мяне?

— Не, — гаворыць жонка, — я лічу.

У СУДЗЕ

Суддзя пытае злодзея, як гэта сталася, што ён украў толькі каштоўнае каменне, а грошы пакінуў.

— І вы пачынаеце мне выгаварваць? — кажа абвінавачаны. — Дык жонка ўвесь час за гэта мне робіць пекла.

СЯМ'Я СУПРАЦІЎЛЯЕЦЦА

— Янка, ці ты ўрэшце заручыўся з Марысяй?

— Не, бо сям'я супраціўляецца.

— Ну, а яна сама?

— Дык жа і яна належыць да сям'і.

У РЭСТАРАНЕ

— Гэты афіцыянт так глядзіць на цябе, быццам ты не заплаціў яму за каву.

— А я гляджу на яго так, быццам бы заплаціў яму.

ТРАПІЛА

— Гаспадара няма дома. Выехаў.

— На адпачынак?

— Хіба не, бо гаспадар выехаў з гаспадыняй.

Крышку цярплівасці. Ме навіта цяпер дачка тэлефануе — мае пэўныя цяжкасці ў размове са сваім першым ухажорам.

— Як ты можаш так доўга сядзець на антэне тэлебачання?
— А я не звяртаю ўвагі на якасць перадач.

У безалкагольнай сталовай

Сіла прывычкі

Азначенне кахання

Настаўніца, расказваючы дзецям аб прыгожым пачуцці, якім з'яўляецца каханне, звяртаецца да малой Зосі:

— Дай мне які-небудзь прыклад.

На гэта Зося:

— Каханне — гэта яшчэ тое, што мужчына і жанчына сядзяць у парку цесна адзін каля другога, у той час, калі на лавачцы ёсць вельмі многа свабоднага месца.

ЖЫВЫЯ І МЕРТВЫЯ

Жывы чалавек мае поўную свабоду. Ен і ў лес па грыбы, ці ягады пойдзе, і фільм паглядзіць, і душку-мілушку прыгорне, а для забавы можа нават з суседам пасварыцца.

Жыхарам зямлі шмат усякай-усячыны даступна, хаця адбаўляй і танна, як вада.

Пастаянна заняты па вушы рознымі жыццёвымі справамі, мы забываем, што ўсё жывое штыўнее з часам, памірае. Тут і лекар Саламонам не будзе, нічога не параіць. Сколькі ж не ўзялі б урачы, ад смерці не ўцячы.

Хаця мёртвыя людзі расстаюцца са сваімі клопатамі ды ваўкоў ужо не баяцца, зайздросціць ім няма чаго. Пакойнік ляжыць у цемры, сырасці, холадзе, і яго душу не абагрэе ўжо нават наш добры, шчыры ўспамін па той простай прычыне, што ён, пакойнік, не мае ўжо душы.

Сумна ляжаць без ніякіх заняткаў пад тоўстым слоем зямлі і чакаць страшнага суда.

Чаму аднак гэты суд страшны?

Жывыя ж людзі цягаюцца па судах і нічога страшнага ў іх не бачаць. Наадварот, некаторыя грамадзяне нават спрэчкі з судом наводзяць, касацыі падаюць, моў, выгаднейшых для сябе прыгавораў намагаюцца дабіцца.

Невядома, на жаль, як прадстаўляецца справа касацыі ў страшным судзе, але затое пекла зараз няма чаго баяцца. У сувязі з падвышкай цаны на топліва ў пекле праводзіцца рэарганізацыю і грэшнікі спакойна могуць адпачываць. Чэрці абмяжоўваюць колькасць чынных катлоў. Яны цэлыя дні праводзяць на абмяркоўках. Шукаюць спосабу, які дазволіў бы мучыць грэшнікаў без агня. Некаторыя хвастатыя дэлегаты прапануюць падвешваць грэшнікаў за вушы. Рагатыя іхнія апазіцыянеры раяць новапрыбываючых грамадзян - грэшнікаў сустракаць штуршком ніжэй плечаў і швыраць назад з пекла.

Гляўдырэктар пякельнага царства Вельзевул астаецца пры думцы, што свая шчаціна заўсёды бліжэй целу і таму не адрэчы прыхаваць вугалёк, каб сабе было пры чым пагрэцца.

Кандыдатам у рай многа горш. Проста няма чаго весяліцца.

На зямлі папрывыкалі людзі да выгоднага абутку, а тымчасам у райскіх прасторах прыдзецца басяком шліфаваць мокрыя воблакі. У дзень сонейка прыпякае, што аж шкура бы смалец топіцца, а ноччу ад холада зуб на зуб не пападае.

Быўшы райскі спакой зараз зусім парушаны. Рэактыўныя самалёты і касмічныя караблі з артылерыйскім грохатам праносяцца аж землятрасенне ўзнікае ў воблаках.

Спадзяюся, што цяпер, дарагія людзі, разумееце, чаму лепш жывым? Таму не варта спяшаць у абняцці кастухі. Спраў жа ў нас на зямлі многа, ды яшчэ з гакам.

Дзядзька Лявон

ТРЫНАЦЦАТАЕ ПАРАСЯ

Жылі сабе два кумы — адзін багаты, другі бедны.

— Пятро, прыдзі да мяне, дапаможаш выкапаць яму, а я табе за гэта не застануся ў даўгу. Ведаеш, сёння ў мяне апарасілася свіння і прывяла аж трынаццаць парасят і гэта трынаццатае будзе табе Як падрастуць, забярэш яго.

Выкапалі багатаму куму патрэбную яму. Праз нейкі час прышоў багаты кум да беднага і плача.

— Ты ведаеш, куме, — кажа ён. — Вялікае ў нас з табою гора. Гэтае трынаццатае парася, што табе было прызначана, здохла.

Песні па заяўках

По просьбе Марыі Сероцкай, з Новакорніна. Гайнаўскі павет, змяшчаем песню

ОМСКАЯ ПОЛЕЧКА

Слова В. Жукова — Музыка Ю. Щекотова

Бор густой, бор густой,
А в бору девчата —
Сибирачки, как огонь,
С переливами гармонь,
С переливами гармонь (да).
С огоньком ребята!

Припев:

Ой, милая,
Да ты харошая,
Ты любiмая,
Да ты пригожая.
Мы пришли с тобой
Да па вечорочку,
Потанцуем мы омскую полечку!

Эх, на круг выйди, друг,
Разошлась тальянка!
Сколько славных тут девчат,
Поплясать они хотят,
Поплясать они хотят (да) —
Ведь на то гулянка!

Припев.

Что молчишь, мой Иртыш?
В берег бей волною.
Чернобровенькiй ты мой,
Что идёшь, как неживой,
Что идёшь, как неживой (да)
Поспевай за мною!

Припев.

Ой и пляс! Много нас!
Жарко на опушке!
Посмотри-ка ты, дружок,
Отвалiлся каблучок,
Отвалiлся каблучок (да)
У твоей подружки!

Припев.

Эх, ходи, бей дроби!
Для того и ноги!
Выше голову держи,
Удаль русскую кажи,
Удаль русскую кажи (да)
На честном народе!

Припев:

Ой, милая,
Да ты хорошая,
Ты любимая,
Да ты пригожая.
Мы пришли с тобой
Да на вечорочку,
Потанцуем мы омскую полечку!